

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Director: Mircea Itu. Redactor-șef: Mioara Vergu-Iordache

Între activitatea didactică și cercetarea științifică – LEGĂTURĂ ORGANICĂ

Conf. univ. dr. Carmen BERGHEȘ, cancelar,
Facultatea de Medicină Veterinară

Concepută ca un demers benefic pentru îmbunătățirea permanentă a procesului de învățământ universitar, pentru aprofundarea unor aspecte ale cunoașterii și pentru îmbogățirea actului medical cu cele mai noi cuceriri ale științei, cercetarea științifică se desfășoară în două centre distincte: Preclinic și Clinic.

Activitatea de cercetare științifică se desfășoară pe baza unor contracte ferme, cu obiective concrete. Astfel, se află în derulare un număr de cinci contracte de cercetare de tip CEEEX, și un contract CNCISIS, patru dintre acestea în cadrul Centrului de cercetare preclinic și două în cadrul Centrului de cercetare clinic.

În același stadiu de derulare există două contracte cu medii de afaceri, unul în cadrul Centrului de cercetare preclinic și unul în Centrul de cercetare clinic. Este un

mare câștig faptul că în perioada martie – aprilie 2008 au fost propuse pentru competiția de granturi CNCISIS (finanțare bugetară) un număr de opt contracte de cercetare, fiind propuse două teme de cercetare de excelență și nouă teme de cercetare aplicativă pentru contracte cu terți.

În cadrul Sesiunii Științifice a Cărelor Didactice și Studenților din anul trecut au fost susținute 53 de lucrări științifice, patru rapoarte, 22 de comunicări și 27 de postere, față de un număr de 43 de lucrări câte au fost prezentate în anul 2007.

În cadrul altor manifestări științifice internaționale s-au elaborat, prezentat și publicat un număr total de 147 de lucrări științifice, dintre care 141 de lucrări prezentate în România și șase lucrări în străinătate – ZÜRICH, VERONA, POLONIA, OLANDA.

Majoritatea lucrărilor științifice susținute și publicate sunt cuprinse în planul de cercetare pentru 2008-2013 din cadrul centrelor de cercetare preclinic și clinic. Au fost editate numerele 8 și 9 ale Analelor Universității *Spiru Haret*, seria Medicină Veterinară, anul 2007, 2008.

Pentru acreditarea Analelor s-au trimis către publicare, pentru două volume, lucrări științifice redactate integral în engleză și au fost cooptate în colegiul de redacție personalități aparținând Academiei Române și ASAS, precum și personalități din străinătate de prestigiu internațional. De asemenea, vor fi publicate și lucrări ale unor cercetători din străinătate.

Deschisă cunoașterii noutăților științifice, facultatea promovează legături de colaborare cu Universitatea București, USAMV București, USAMV Iași, USAMV Cluj, ICDBNA Balotești, ICDA București, Institutul Oncologic București, UMF București.

Contribuții valoroase în dezvoltarea activității de cercetare

au avut majoritatea cadrelor didactice, îndeosebi Dănuț Turcu, Carmen Berghes. Violeta Simion, Dan Condur, Monica Părvu, Paul Grigorescu. Aceștia sunt responsabili de proiecte CEEEX sau proiecte private și au participat și la o serie de manifestări științifice interne și internaționale.

Prin lucrările realizate și prezentate la Sesiunea științifică a facultății și publicate în rezumat, s-au remarcat și următorii masteranzi: Irina Alina Vlad, cu lucrarea *Studii privind calitatea laptelui obținut în unele microferme din comuna Cocora, județul Ialomița*, și Lavinia Pavel, Claudia Daniela Ghezea cu comunicarea intitulată *Aplicarea sistemului HACCP într-o fermă de pui de carne și într-o fermă de găini ouă de consum - prima etapă în controlul calității*. Cred că ar fi interesant să urmărim cum se configurează activitatea acestor centre de cercetare din facultate.

(Continuare în pag. 3)

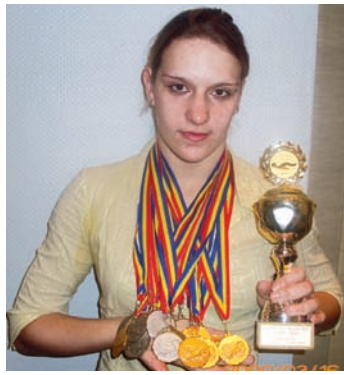
Valoarea este sprijinită de Universitatea *Spiru Haret* și Fundația *România de Măine*

IONELA COZMA - CAMPIOANA

Asist. univ. Cătălin CIȘMAȘ
Facultatea de Educație Fizică și Sport

În perioada 11-15 martie 2009, municipiul Pitești a găzduit o nouă ediție a Campionatului Național Open la Natație.

Printre favoritele competiției la unul dintre principalele sporturi olimpice – înot, s-a numărat și *haretista* IONELA COZMA, studentă în anul I la

Facultatea de Educație Fizică și Sport. Studenta noastră a reușit să confirme, prin performanțele sportive, valoarea sa, obținând șase medalii

de aur, învingând-o pe cunoscuta campioană olimpică de la Atena din 2004, Camelia Potec, la probele de 50 m liber, 100 m liber, 50 m flutur, 100 m flutur, 4x100 m liber și 4x200 m liber. Tot la acest campionat, a mai obținut încă șase medalii de argint și una de bronz. De

evidențiat faptul că la proba de 1500m liber, a reușit performanța ce reprezintă îndeplinirea baremului

pentru participarea la Campionatele Mondiale din 2009 de la Roma.

Considerată o mare speranță a înotului românesc, Ionela Cozma este pregătită în prezent de cunoscuta antrenore Carmen Radu, fostă sportivă de mare performanță, absolventă a studiilor universitare de masterat la Facultatea de Educație Fizică și Sport a Universității *Spiru Haret*.

Performanțele studentei Ionela Cozma nu sunt întâmplătoare, sportiva remarcându-se și la alte competiții interne și internaționale la care a participat cu succes:

- Campionatele Mondiale de Tineret la Înot de la Rio de Janeiro, unde a stabilit un nou record național la proba de 800 m liber și a cucerit titlul de vicecampionă mondială, de tineret, în proba de 100 m liber;

- la Campionatele naționale de Seniori și Juniori de anul trecut a câștigat 3 medalii de aur, 5 medalii de argint și o medalie de bronz;

- în toamna anului 2008, la Campionatele Naționale de Înot în bazin scurt (25 m) a obținut 12 titluri de campioană națională.

Este una dintre speranțele la medalii ale lotului de sportivi universitari care se pregătesc pentru a participa la Jocurile Mondiale Universitare din vara acestui an de la Belgard.

Președintele și Rectorul Universității *Spiru Haret*, domnul prof. univ. dr. Aurelian Gh. Bondrea, preocupat permanent de sprijinirea și promovarea valorilor naționale și internaționale și în domeniul educației fizice și sportului, i-a asigurat școlarizarea gratuită printr-o bursă de excelență.

(Continuare în pag. 4)

Șansele agriculturii românești în condițiile actualei crize economico-financiare

FOLOSIM 10 MILIARDE DE EURO?!

Drd. Ovidiu EPURAS

Dacă spre sfârșitul anului trecut se vorbea doar de criza financiară și economică mondială și se făceau preziceri asupra gradului în care România va fi afectată, acum nu mai constituie niciun secret pentru nimeni că românii resimt din plin efectele celei mai mari și generalizate crize economico-financiare de la cea din 1929-1933.

Oameni de stat, specialiști în finanțe și economie, conducători ai diverselor instituții guvernamentale sau financiar-bancare, jurnaliști și analiști economici sau chiar persoane implicate în economie precum manageri, experți, cercetători etc. caută soluții pentru atenuarea efectelor crizei, prin adaptarea sistemului de relații economico-financiare la situația reală, mobilizarea tuturor resurselor financiare și instituirea unui control cât mai riguros asupra redistribuirii și utilizării lor, susținerea pieței de capital și a pieței financiare, menținerea unui dezechilibru al balanței de plăți externe în limitele programate și, nu în ultimul rând, salvarea a sute de mii de locuri de muncă.

Pe fondul acestui efort generalizat pentru găsirea de soluții viabile, consider că o contribuție deloc de neglijată ar putea să aducă AGRICULTURA, ca ramură de bază a economiei românești.

Ca de atâtea ori pe parcursul istoriei noastre din ultimul secol, agricultura este chemată să salveze România. Să ne amintim doar că datorita noastră externă, de peste 12 miliarde \$, de la începutul anilor

1980, a fost rambursată cu bani proveniți din agricultură.

Să luăm în calcul potențialul agricol al României în prezent, cu cele peste 14,8 milioane hectare suprafață agricolă, din care 9,4 milioane hectare teren arabil și 7 milioane ha beneficiare de plăți directe în 2007, 3,5 milioane populație, din care aproximativ 1,25 milioane agricultori, care au ca preocupare de bază exploatarea pământului și creșterea animalelor.

Unul dintre mijloacele pe care specialiștii îl recomandă în atenuarea efectelor crizei economico-

financiare este crearea și dezvoltarea unei piețe interne funcționale. Or, ce altă piață poate dezvolta România mai mult decât piața produselor agricole și, concomitent, o piață a produselor agro-alimentare?

O piață a cărnii și preparatelor din carne, o piață a laptelui și derivatelor din lapte, o piață a cerealelor și a produselor reziduale (biomasă), ce ar putea acoperi o parte din deficitul energetic al țării, o piață a produselor cu destinația de bioetanol (rapă și porumb) și, nu în cele din urmă, o piață pentru proteină vegetală, care să valorifice cultura de soia din România.

Bine, bine, s-ar putea întreba cineva, de potențialul agricol nevalorificat al țării se știe de ani și ani de zile, de cerințele pieței românești și chiar ale pieței internaționale, se cunosc de asemenea multe lucruri, numai că de actualitate este criza financiară manifestată printr-o acută lipsă de bani pentru asigurarea capitalului de investiție și al celui de producție.

Or, aici interveni rolul acestui studiu, în a atrage atenția asupra unor surse deloc neglijabile destinate agriculturii și a modului de utilizare a lor.

(Continuare în pag. 4)

Dincolo de zidurile protecționiste – un necesar naționalism economic anticriză

Liderii statelor membre ale Uniunii Europene – aflate în plină și cruntă recesiune economică, caută cu înfrigurare soluții europene pentru ameliorarea consecințelor grave ale crizei mondiale, pentru ieșirea din acest dramatic impas. Deocamdată însă, s-a recurs cu disperare la controversele măsuri protecționiste ale industriilor naționale, care au stârnit valuri de nemulțumiri, de contestări în statele mai mici. Mărul discordiei îl reprezintă deciziile unor state de a acorda subvenții guvernamentale propriilor industrii, industria auto fiind principala beneficiară a unor asemenea măsuri. Guvernul federal german va susține financiar fabricile companiei Opel, alocând nici mai mult nici mai puțin de 3,3 miliarde de euro. La rândul său, Spania oferă 4,1 miliarde de euro industriei auto naționale, în timp ce Franța conduce detașat această „competiție”, alocând 8,7 miliarde euro. Dar asemenea măsuri, aparent salvatoare, se află în totală neconcordanță cu viziunea Comisiei Europene, conform căreia astfel de soluții pot afecta economia altor state membre UE, ceea ce ar contraveni legislației europene.

În acest context tensionat, a fost exprimată îngrijorarea față de înmulțirea summiturilor consacrate crizei economice mondiale și lipsa lor de rezultate, de finalitate, de eficiență. Astfel, miniștrii de externe din UE, în ciuda repetatelor întâlniri, nu au reușit să ajungă la un acord în privința unei propuneri a Comisiei Europene, de a alocă cinci miliarde de euro din fondurile comunitare unor proiecte de interconectare a rețelilor energetice ale unor state europene izolate. O altă propunere a Comisiei Europene viza creșterea accesului la Internet în zonele rurale, miniștrii de externe nereușind să identifice și sursele de finanțare. Ca atare a rămas în același stadiu – de propunere.

Adela DEAC

(Continuare în pag. 4)

Puncte de vedere

SISTEME EUROPENE DE MANAGEMENT AL MEDIULUI

Prof. univ. dr. Ion A. POPESCU
Prof. univ. dr. Aurelian A. BONDREA
Lector univ. dr. Mădălina I. CONSTANTINESCU

În esență, un Sistem de Management al Mediului (EMS) reprezintă procesele și practicile care îi permit organizației să și reducă impactul asupra mediului și să sporească eficiența operațională.

Producțiile curate – o cale spre dezvoltarea industrială durabilă

Estimarea viitorului este dificilă, în schimb este posibilă elaborarea unui scenariu pentru realizarea dezvoltării industriale durabile. Un raport întocmit de către World Resources Institute afirma următoarele: „Impactul uman asupra mediului natural depinde, în mod fundamental, de interacțiunea existentă între populație, creșterea economică și tehnologie”. El poate fi pus în evidență de următoarea identitate:

$$\text{Poluare} = \frac{\text{Poluare}}{\text{PIB}} \times \frac{\text{PIB}}{\text{Populație}} \times \text{Populație}$$

În această relație, poluarea, înțeleasă ca degradare a mediului, nu apare ca produs al populației, al nivelului veniturilor (termenul PIB pe locuitor), ci al intensității poluării

provocate de producție (termenul Poluare/PIB). În mod evident, variabila care poate fi cel mai ușor influențată pe termen scurt în relația anterioară este intensitatea poluării generate de producție în următorii 20 de ani. Se estimează că populația planetei va crește de la 5,3 miliarde la 7,2 miliarde de locuitori (UNIDO, 1994). De asemenea, prognozele menționează o creștere a PIB de la 2.900 la 4.100 USD pe locuitor. În aceste condiții, singura alternativă pentru evitarea perturbării mediului este cea de a

reduce intensitatea poluării pe termen scurt, prin intermediul „produțiilor curate”, iar pe termen lung, prin închiderea ciclurilor de materiale și produse și trecerea la resurse regenerabile de energie. Interacțiunea dintre cele trei variabile este mult mai complexă decât apare în identitatea de mai sus. Spre exemplu, pe măsură ce PIB/

• Realizarea producției curate reprezintă o călătorie, nu o destinație • Promovarea Programului Producției Curate • Respectarea standardelor încărcăturii totale de poluanți • Managementul adecvat al procesului de producție • Nevoia unor modificări structurale și crearea unor stimulente economice legale • Schimbări în gândirea și atitudinile oamenilor • O strategie și o politică de mediu – puncte de plecare pentru integrarea aspectelor vizând medii într-o afacere • Provocări și oportunități

locuitor crește, resursele necesare pentru reducerea intensității poluării sporesc, iar creșterea populației scade. Similar, pe măsură ce venitul pe locuitor crește, se amplifică și cererea publică pentru reducerea intensității poluării.

Conceptul de producție curată decurge din conceptele anterioare

de tehnologie curată și tehnologie fără deșeuri sau cu producere redusă de deșeuri. Conceptul mai vechi de tehnologie curată era privit, în 1979, de Comisia Comunității Europene ca având trei scopuri distincte, dar complementare: mai puțini poluanți evacuați în mediul natural (apă, aer, sol); mai puține deșeuri (tehnologie fără deșeuri sau cu producere redusă de deșeuri); cerere mai scăzută de resurse naturale (apă, energie și materii prime). Deși nu există încă o definiție unanim agreeată a producției curate, ca, de altfel, nici pe termen scurt în dezvoltarea

durabilă, există un oarecare consens, exprimat cu ocazia *Seminarului internațional pentru promovarea producțiilor curate*, organizat de Programul Națiunilor Unite pentru Mediu.

Producția curată reprezintă o abordare globală a protecției mediului, care cuprinde toate fazele

procesului de producție sau ale ciclului de viață a produselor, având obiectivul de a preveni și minimiza riscurile pe termen lung și scurt pentru oameni și mediu.

Termenul de producție curată este foarte dificil de definit atât din punct de vedere tehnic, cât și funcțional, în special în ceea ce privește curățenia produselor. Din acest motiv, termenul este interpretat ca având o dublă semnificație: un nou scop al industriei, legat de calitatea mediului; o nouă modalitate de abordare pentru realizarea acestui scop. Astfel, pentru procesele de producție, producția curată include conservarea materiilor prime și a energiei, eliminarea materialelor toxice și reducerea cantității și toxicității tuturor emisiilor și deșeurilor, înainte ca acestea să părăsească procesul de producție, iar pentru produse, producția curată se axează pe reducerea impactului asupra mediului pe întregul ciclu de viață al unui produs, de la extragerea materiei prime până la eliminarea finală, printr-o proiectare adecvată a produsului.

(Continuare în pag. 4)

București 550

Conf.univ.dr.arh. Adrian MAHU
Facultatea de Arhitectură

(Urmare din nr. 471)

În lunga lor existență, marile orașe au fost indisolubil legate de locul geografic în care s-au clădit. Relieful a constituit întotdeauna, pentru marile exemple ale Urbanismului, fermentul care a dat inspirație și consistență actului creator din acest domeniu.

O altă temă estetică majoră, cu valoare de permanență în urbanistică, este aceea a piețelor publice și a străzilor.

Marile orașe rămân în memoria colectivă prin piețe publice și străzi celebre. Să ne gândim, ce ar fi Parisul fără piețele și bulevardele sale vestite, cântate de șansonetiști celebri precum Edith Piaf și Yves Montand, sau Roma fără celebrele fântâni din piețele publice, care l-au inspirat pe Ottorino Respighi să compună poemul simfonic „Fântânile Romei”? Și cine nu-și amintește de felul inspirat în care Napoleon Bonaparte a denumit

Piața San Marco: „Cea mai frumoasă sală de bal a Europei”? Piețele publice sunt punctele fixe, punctele nodale ale convenienței, marcate prin arhitectura lor; străzile sunt direcțiile prioritare, care asigură legăturile în ansamblul activităților zilnice.

Piețele publice și străzile au fost, de-a lungul istoriei, spațiul urban în care s-a dezvoltat simțul solidarității umane ce a dus la crearea cetăților spirituale ale Europei, și ele constituie, fără îndoială, expresia cea mai autentică a colectivității.

(Continuare în pag. 5)

STUDENTII ÎNTREABĂ. PROFESORII RĂSPUND

Astăzi, răspund:

Facultatea de Finanțe și Bănci

• conf. univ. dr. Ion CORBU

Student: *Din perspectivă istorică, cum s-ar putea caracteriza apariția și dezvoltarea piețelor emergente?*

Profesor: Piețele emergente apar și se dezvoltă în contextul mai larg al dezvoltării piețelor financiare internaționale care „constituie o consecință a necesităților manifestate de investitori și de cei care doresc să-și plaseze capitalul financiar. Astfel, atingerea unui anumit nivel de saturație a diferitelor zone economice, precum și lipsa de activitate a câștigurilor obținabile pe anumite piețe determină migrarea capitalurilor spre zone care sunt sau pot deveni interesante din punctul de vedere al câștigurilor care se obțin, investind în aceste zone coroborat cu minimizarea riscului de piață asumat.

Pe de altă parte, țările subdezvoltate, cele rămase în urmă, precum și cele ieșite de sub dominația ideologiilor socialist-comuniste, în necesitatea lor de a se dezvoltă sunt interesate de atragerea investițiilor străine de portofoliu. Ca atare, la intersecția acestor două mari tendințe apar și se dezvoltă noi piețe de capital în formare, cunoscute în literatura de specialitate ca „emergent market”. De fapt, nu există o definiție unanim acceptată a conceptului „em e r g e n t market”. Antoine WvanAGTMAEL pare a fi utilizat pentru prima dată această denumire în 1981, când lucra pentru C o r p o r a Ț i a F i n a n c i a r ă I n t e r n a Ț i o n a l ă (CFI) din grupul Băncii Mondiale.

În contextul noii ordini internaționale și al globalizării, asistăm în ultimele decenii la o restructurare și redimensionare a pieței financiare internaționale odată cu reorganizarea economiei

mondiale. Criza datoriei externe din anii '80 din America Latină a dus la o serie de reforme majore în țări ca Mexic, Brazilia, Chile, Argentina etc. Valul revoluționar din 1989 a pus în evidență o imensă nouă posibilă piață în Europa Centrală și de Est și spațiul ex-sovietic, toate ca urmare a schimbărilor de regimuri politice care au atras schimbări majore și în plan economic. Au urmat apoi Africa și, în urma Războiului din Golf, Orientul Mijlociu. Irakul se înscrie și el în acest trend și sunt previzibile și alte zone. La acestea se adaugă dinamica zonelor asiatice în care, pe lângă tigrii, se înscrie și el în acest trend și sunt previzibile și alte zone. La acestea se adaugă dinamica zonelor „traditionali”, au apărut „tigrii tineri” Malaysia, Indonezia, Thailanda. Tot în zona asiatică, schimbările și dinamica economiei chineze fac din această piață una dintre cele mai atractive piețe pentru marii investitori de capital. Astfel aceste zone au „descoperit” sau unele dintre ele printre care și România, au „redescoperit” rolul și importanța pieței de capital și burselor de valori în funcționarea economiei. Chiar dacă într-o primă fază mult dintre aceste piețe au fost zguduite de mari scandaluri financiare, încet, încet lucrurile se reglementează, piețele se așează, devin credibile și se dezvoltă. Pe

Student: *Puteți să vă referiți la câțiva factori cu influență a acestui tip de piețe?*

Profesor: O influență determinantă asupra piețelor de capital în formare o au tehnologiile informatice din ce în ce mai puternice și mai ieftine care au permis accelerarea fără precedent a schimbărilor în acest domeniu. Într-un recent interviu, G. Means afirma: „Ciclul schimbării s-a accelerat în ultimii douăzeci de ani și aceasta transformă regulile afacerilor. Pe vremuri, schimbarea în sectorul de afaceri la nivel global se măsura în perioade îndelungate – un secol, 50 ani, 20 ani. Acum, aceste perioade de transformare se produc la fiecare doi sau trei ani, modificând felul în care un conducător de întreprindere trebuie să se gândească la companie. De asemenea, se schimbă și concepția noastră despre modul în care funcționează instituțiile publice și firmele din țara noastră”.

Esența paradigmei economice actuale după care se dezvoltă piețele în formare presupune privatizare,

flexibilitate, inovație și deschiderea piețelor. Inclusiv piețele tradiționalist-conservatoare (SUA, Marea Britanie) au fost obligate de evoluția evenimentelor să renunțe la vechile cutume și reglementări și să devină piețe deschise.

Cu atât mai mult se pune problema deschiderii piețelor pentru țările ieșite de sub dominația ideologiilor de tip etatist-centralist. În același interviu, G. Means menționa: „Țările în curs de dezvoltare și în tranziție trebuie să înțeleagă faptul că naționalismul economic nu le mai este de niciun folos. Trebuie să se renunțe la piețele de capital verticale în care capitalul circula inefficient prin întreprinderile locale care s-sar putea să nu fie competitive pe piața mondială. Trebuie să se elimine barierele din calea extinderii tehnologiei de rețea, să se accelereze realizarea rețetelor și să se privatizeze sistemele de comunicație. Aceste națiuni trebuie, de asemenea, să ia măsuri pentru ca investitorii să-și poată

dezvoltate, piețe de frontieră, piețe regionale, piețe emergente etc.”

Pe de altă parte, conceptul de „piețe emergente”, în accepțiunea unor instituții care le monitorizează, se referă la situații de o mare diversitate. De exemplu, privite prin prisma

superior de la 2936 US\$ la 9075 US\$, și venit înalt mai mare de 9076 US\$.

Această clasificare se face utilizând metoda Atlas. De asemenea, mai utilizează și alte grupe analitice bazate pe zone geografice, Europa și Asia Centrală, Asia de Est și Pacificul, America Latină și Caraibeile, Asia de Sud, Africa Sub-Sahariană și de a s e m e n a c l a s i f i c ă r i b a z a t e p e n i v e l u l d a t o r i e i e x t e r n e .

Privite prin prisma venitului național brut (VNB) pe cap de locuitor, în perioada 2000-

capitalizării bursiere există o diferență netă între piața Coreei de Sud și piața Columbiei.

2004 situația economiilor naționale ale celor două țări analizate, respectiv Coreea de Sud și Columbia, se remarcă valoarea

Piețele emergente și mondializarea

repatria profiturile. În sfârșit, ele trebuie să se asigure că întreprinderile lor au conduceri care să fie în măsură să accelereze efectele transformărilor ale tehnologiei de rețea – și posibilitățile enorme pe care le oferă aceasta – astfel încât aceste națiuni să devină mari învingătoare.

Dacă țările în curs de dezvoltare și în tranziție nu introduc aceste schimbări, își fac singure rău, opunându-se tendințelor irezistibile existente în prezent în economia mondială. Leneșii vor rămâne pur și simplu în urmă”.

Cum subliniam, o definiție unanim acceptabilă și riguroasă a piețelor emergente este dificil de formulat, datorită complexității și varietății acestor piețe. Un asemenea demers ar trebui să facă posibilă distincția neechivocă între concepțiile de piețe

ridicată a venitului național brut pe cap de locuitor în Coreea de Sud, în raport cu valoarea venitului național brut pe cap de locuitor de-a lungul întregii perioade analizate. De 6,77 ori mai mare în 2000 și de 4,99 ori mai mare în 2004. În timp ce dinamica venitului național brut în Coreea a fost într-o permanentă creștere la sfârșitul perioadei înregistrându-se o creștere de 42,79% Columbia a înregistrat la sfârșitul perioadei de o scădere 2,43%. Privite prin prisma criteriilor de clasificare ale Băncii Mondiale pe baza acestui unic indicator se poate trage concluzia că economia Coreei se află în grupa țărilor cu venit înalt în timp ce economia Columbiei se află în grupa țărilor cu venit mediu inferior. Din punctul de vedere al piețelor de capital în formare amândouă țările se înscriu în categoria piețelor emergente.

Student: *Cum se configurează o clasificare a economiilor acestor țări din categoria piețelor emergente?*

Profesor: Pe baza analizei situației venitului național brut pe cap de locuitor Banca Mondială distinge următoarele clase de economii: economii cu venit mic, până la 735 US\$, economii cu venit mediu subdivizat în venit mediu inferior de la 736 US\$ la 2935 US\$ și venit mediu superior de la 2936 US\$, și venit mediu

inferior de la 2936 US\$ la 9075 US\$, și venit înalt mai mare de 9076 US\$.

Această clasificare se face utilizând metoda Atlas. De asemenea, mai utilizează și alte grupe analitice bazate pe zone geografice, Europa și Asia Centrală, Asia de Est și Pacificul, America Latină și Caraibeile, Asia de Sud, Africa Sub-Sahariană și de a s e m e n a c l a s i f i c ă r i b a z a t e p e n i v e l u l d a t o r i e i e x t e r n e .

Aceasta demonstrează relativitatea clasificării bazate pe un singur criteriu.

În momentul de față, când se vorbește de piețe emergente ne gândim aproape automat la țări precum India, China, Mexic, Brazilia, Chile, Argentina etc. Însă acestea nu reprezintă decât o mică parte din numărul piețelor emergente. Pe de altă parte, în categoria piețelor emergente sunt cuprinse piețe bursiere nou create, piețe bursiere vechi însă aflate în economii ale unor țări în curs de dezvoltare, piețe de capital reînființate etc. Există deci o mare diversitate de situații și o dispersie însemnată a mărimii, performanțelor și atractivității acestor piețe.

Student: *Se pot defini criteriile după care se stabilește dacă o piață este emergentă sau nu?*

Profesor: Într-o primă abordare, piețe emergente ar putea fi considerate economiile acelor țări situate între economiile țărilor dezvoltate și economiile țărilor în curs de dezvoltare.

După opinia directorului de portofoliu al „Carmignac Gestion” d-na Wen Zhagt-Goldberg, „Ne găsim astăzi într-o situație suprarealistă în care se vorbește de foarte apropiate de acela al țărilor europene ca Franța sau Germania. Totodată, caracteristica țărilor emergente este capacitatea lor de a genera o creștere economică superioară în țările dezvoltate și voința lor de a se integra în economia internațională. Aceste țări sunt într-o fază de tranziție: ele nu mai sunt țări subdezvoltate”.

Student: *Mai există și alte definiții ale acestor piețe emergente?*

Profesor: Alte definiții, deși nu au rigoare academică, surprind esența formală a piețelor sau comportamentală a investitorilor pe aceste piețe.

De exemplu: „O țară emergentă este o țară care figurează într-o listă de țări emergente”, subliniind faptul că unele țări, de exemplu Coreea sau Grecia nu ar trebui să facă parte dintr-o astfel de listă. Grecia chiar se plânge oficial că figurează pe o astfel de listă. O altă definiție spune că „o țară emergentă este o țară în care investitorii vin cu mers de broască țestoasă și pleacă în fugă de iepure”. Un punct comun

al multor piețe emergente îl constituie lipsa bursei sau a unei veritabile piețe de capitalului.

Cu un joc de cuvinte se mai spune despre o țară emergentă că este „**prea săracă pentru a fi bogată și prea bogată pentru a fi săracă**”.

Oricum, dezvoltarea unei țări cu economie de piață are o influență benefică asupra dezvoltării pieței de capital. De altfel, două caracteristici de bază se impun pentru aceste piețe: „*crestere economică, și liberalizare a economiei*”.

Se afirmă că piața de capital urmează dezvoltarea economică însă cu o anumită întârziere care în dinamică are tendința să se micșoreze. Exemplul devenit clasic este Japonia, unde piața bursieră a reușit să reflecte succesele industriilor japoneze cu o întârziere de circa 20 de ani.

Uneori piețele emergente de capital sunt definite prin opoziție cu ceea ce ele nu sunt. Iată o astfel de definiție:

„Piețele din întreaga lume sunt în formare, exceptând câteva economii care sunt foarte bogate, productive și avansate”.

Alte definiții ale piețelor emergente:

„Piețe cu creștere rapidă, cu un anumit nivel de stabilitate politică”, „piețe bursiere în noi țări industrializate”, „Piețele bursiere în formare pot fi întâlnite în economii în dezvoltare din întreaga lume. (...) Mai mult, *ținere piețe bursiere* în Rusia și Europa de Est speră să-și continue dezvoltarea și să atingă statutul de piețe bursiere în formare”, „*orice piață localizată într-o economie aflată în dezvoltare*”, „piețe pe care a fost demarat un proces de modernizare, piețe în creștere și deci interesante pentru investitorii străini, în contrast cu piețe care sunt mici și dau puține semne de schimbare”.

Se mai dau definiții bazate pe caracteristicile comune și performanțele apropiate ale unor economii, pe nivelul de acces la piața internațională de capital, (facil-dificil) etc.

Student: *În concluzie, ce ar trebui să reținem din abordarea unei asemenea teme de mare actualitate privind piețele emergente cu avantajele și riscurile lor?*

Profesor: Din cele expuse se poate constata faptul că piețele emergente nu constituie un grup omogen și de aceea este greu de dat o definiție satisfăcătoare și acceptabilă pentru toată lumea.

Cercetătorii și alți specialiști în domeniul piețelor de capital au încercat și încearcă să lămurească acest aspect însă dinamica domeniului și complexitatea lui fac deosebit de dificil acest demers.

Orice analiză pertinentă în domeniu trebuie să țină seama de următoarele aspecte enunțate neexhaustiv:

- mărimea economiei
- nivelul venitului național brut pe cap de locuitor
- mărimea pieței bursiere respectiv capitalizarea bursieră
- lichiditatea pieței
- prezența activă a investitorilor locali

- prezența investitorilor străini
- cadrul legislativ
- sistemele de comunicații
- accesul la informații
- moneda națională, cursul și stabilitatea acesteia
- nivelul corupției
- politica valutară

Dacă aceste tipuri de analize multicriteriale sunt făcute de specialiști pe baze metodologice apropiate, se poate ajunge cam la aceeași grupă de piețe emergente. De remarcă că acest corpus de piețe emergente se află într-o permanentă modificare clasificările lor fiind de regulă actualizate anual.

Mai cunoscute sunt analizele făcute de Banca Mondială, CFI, Standard/Poor's, MSCI, COFACE și altele.

Există piețe emergente recunoscute la nivelul anului 2005, precum și câteva dintre zonele geografice recomandate ca făcând parte dintre cele mai atractive piețe în formare, pentru investiții de portofoliu.

În încheiere, propunem o definiție a pieței emergente, fără pretenția că ar fi soluționată definitivă a acestei probleme riguroasă a acestui domeniu. O piață emergentă poate fi definită ca o piață deschisă, situată într-o economie de piață dintr-o țară aflată în proces de dezvoltare și modernizare, în care investitorii pot realiza tranzacții mai eficiente, însă, cu risc asupra mai mare decât pe piețele dezvoltate.

Facultatea de Istorie, Muzeologie și Arhivistică

• conf. univ. dr. Doru BRATU

Student: *Care au fost cauzele generale ale revoluției europene de la 1848/1849?*

Profesor: Revoluția europeană pașoptistă a fost cel mai important eveniment unitar în perioada cuprinsă între Congresul de la Viena și Primul Război Mondial. Evenimentele, care au avut loc în ceea ce mai este cunoscut în istorie și sub numele de „primăvara popoarelor”, au fost, în general, înțelese ca un proces european, chiar dacă au persistat diferențe naționale. Revoluțiile, care au avut loc la scară continentală, au fost expresia ciocnirii dintre forțele revoluționare și cele conservatoare și au avut, asadar, atât o dimensiune socială, cât și una națională.

Din perspectivă cronologică, evenimentele revoluționare au fost anunțate de evenimentele din Elveția, de la sfârșitul anului 1847, și de cele din Italia, de la începutul anului 1848. Dar, ca și în 1789 și 1830, epicentrul revoluției conti-

nentale s-a situat și de această dată în Franța, după care s-a răspândit rapid în Germania, Imperiul habsburgic, Spania, Irlanda, Polonia și Principatele române. Revoluția a fost combătută în Anglia și Rusia. Sfârșitul revoluției a fost marcat de capitularea armatei revoluționare maghiare, la 23 iulie, și a Republicii venețiene, la 28 august 1849.

Romantismul a oferit cadrul cultural în interiorul căruia s-au dezvoltat ideile naționaliste și doctrinele liberale și socialiste, care s-au împletit în cristalizarea programelor revoluționare, care au exprimat cerințele revoluționarilor de la 1848. Ideile revoluționare au cunoscut o răspândire mult mai rapidă ca în alte perioade revoluționare anterioare, datorită dezvoltării comunicațiilor, în special a telegrafului și a căilor ferate.

La începutul anului 1848, puțini oameni doreau sau se așteptau la izbucnirea unei revoluții. Incapacitatea guvernelor de a menține ordinea a ușurat mobilizarea politică a

forțelor revoluționare. Această mobilizare s-a transformat în revoluții sub impactul unor incidente particulare.

Criza economică a fost generată de recoltele slabe de cereale și de cartofi din perioada 1845-1847, la care s-au adăugat o serie de acțiuni speculative, care au condus la o escaladarea prețurilor alimentelor, în unele zone, cu până la 50% la cereale și cu până la 100% la cartofi. Aceste creșteri de prețuri au dus la o creștere accentuată a costurilor vieții, pentru grupurile sociale sărace de la orașe și sate, care deja se aflau la limita sărăciei. Impactul crizei a variat de la țara la țară. Marea Britanie, Rusia și Polonia nu au fost atât de grav afectate, așa cum a fost Irlanda, Flandra, Silesia și Galicia. Creșterea prețurilor alimentelor a generat, ca urmare a scăderii puterii de cumpărare, o scădere a cererii de alte bunuri de consum, ceea ce a transferat criza în industrie. Ca urmare, a avut loc o creștere spectaculoasă a șomajului, iar migrația șomerilor înapoi spre zonele

rurale a dus la o creștere suplimentară a presiunilor existente deja acolo. Aceste fenomene au generat și o criză de lichidități pe piața financiară, acompaniată de o contracție a creditului, ca urmare a sumelor uriașe plătite pentru importul de cereale și de creșterea dobanzilor.

Criza economică a determinat deteriorarea condițiilor sociale, prin creșterea ratei mortalității, a criminalității, a vagabondajului și a prostituției. Aceste prime simptome au fost urmate de multiplicarea revoluțelor generate de foamete și de taxe locale în creștere. Dar astfel de mișcări sociale nu puteau genera prin ele însele o revoluție, cu excepția situației în care ar fi fost politizate. Această exploatare politică a situației create la începutul anului 1848, când părea că situația se îndrepta spre un proces de îmbunătățire, dacă ar fi fost luate măsuri adecvate de către guverne, a fost prelăuat de către burhezie. Clasele de mijloc s-au implicat, urmărind în primul rând

proprile interese, dar și, într-un plan mai general, datorită faptului că guvernele păreau că au pierdut controlul asupra mecanismelor puterii.

Obiectivele principale ale burheziei care a condus Revoluția de la 1848 au fost: modernizarea sistemului instituțional, eliminarea guvernelor arbitrare, instaurarea unei forme de regim constituțional și garantarea libertăților individuale și a domniei legii.

Toate acestea s-au manifestat, într-o formulă sau alta, peste tot unde Revoluția de la 1848 a avut loc în Europa.

Student: *Care este semnificația anului 1859 pentru istoria relațiilor dintre România și S.U.A.?*

Profesor: Coincidența istorică face ca anul 1859, fixat în constituția poporului român ca anul realizării unirii Principatelor române, să aibă o importanță semnificativă și în evoluția relațiilor diplomatice româno-americane.

Încă din timpul revoluției de la 1848, opinia publică americană

a fost corect informată, prin intermediul presei, cu privire la situația românilor și cu lupta lor pentru libertate și unitate națională.

La data de 29 ianuarie 1850, s-a deschis la Galați primul oficiu consular cu rang de viceconsulat al S.U.A. pe teritoriul românesc. Deschiderea acestei reprezentanțe diplomatice confirma interesul Statelor Unite pentru zona de la gurile Dunării, mai ales din perspectivă comercială.

Diplomații americani acreditați pe lângă Îalta Poartă au informat cu exactitate despre situația din spațiul românesc, exprimând o atitudine favorabilă față de aspirațiile poporului român. Astfel, Carroll Spence, ministru S.U.A. pe lângă Poartă în perioada 1854-1857, a devenit un sprijinitor al cauzei unirii românilor. Din dorința de a cunoaște la fața locului realitățile românești, Carroll Spence a efectuat o vizită în Principate în mai-iunie 1857.

Prima vizită a unui diplomat american în funcțiune pe teritoriul Principatelor române a fost semnalată/comentată favorabil de presa străină și românească. În cadrul rapoartelor trimise Departamentului de Stat, el a informat în mod competent și corect despre evenimentele din Țările Române, apreciind că Unirea nu se va putea înfăptui ușor din cauza jocului de interese ale marilor puteri europene, dar că sprijinirea Unirii era un act de justiție. În mod concret, ralierea diplomatului american la cauza Unirii s-a soldat, la cererea românilor aflați în exil la Constantinopol, cu intervenția făcută pe lângă autoritățile otomane în favoarea repatrierii lor.

Urmare a interesului crescut pentru zona Principatelor, la 30 martie 1858, James Buchanan, președintele Statelor Unite ale Americii, a numit, la Galați, primul consul american în persoana lui Henry T. Romertze, cetățean american de origine română. Această numire poate fi considerată data oficială a stabilirii relațiilor consulare româno-americane.

Henry T. Romertze a obținut acreditarea în aprilie 1859 în calitate de consul reprezentând S.U.A. în ambele Principate române, care deveniseră, însă, din ianuarie 1859, Principatele Unite ale Țării Românești și Moldovei. Ca urmare, diplomatul american a întâmpinat unele greutăți la instalare, întrucât documentele de acreditare erau eliberate de Constantinopol. După o serie de tratative cu guvernantații români, la 1 septembrie 1859, i s-a comunicat, de către Ministerul Afacerilor Străine, că Alexandru Ioan Cuza, fără a lua în considerare documentele emanate de cancelaria sultanului, întrucât nu erau compatibile cu drepturile Principatelor Unite, „înând seama de deferența pentru guvernul dumneavoastră și dorind a înlesni raporturile comerciale între Statele Unite ale Americii și principatele noastre, a dat ordin să fiți recunoscut de autoritățile competente atât moldovene,

cât și valahe”. Răspunzând, printr-o notă, Romertze dădea asigurări, în octombrie, că „guvernul meu este animat de cele mai bune intenții privind această țară și poporul american știu cum să o aprecieze”.

La 10 noiembrie 1859, Henry T. Romertze și-a prezentat scrisorile de acreditare domnitorului Alexandru Ioan Cuza, la Florești.

Cu acest prilej, Al. I. Cuza a exprimat dorința Principatelor Unite de a „întreține relații prietenești” cu poporul american și de a încheia un tratat comercial de comerț și navigație, înaintând un proiect în acest sens, dar și un tratat de asistență militară din partea Statelor Unite.

Opoziția Porții și disensiunile dintre celelalte puteri protectoare ale Principatelor Unite au făcut ca proiectul să eșueze.

(Urmare din pag.1)

Nume de persoană. Origine și semnificație

De la triburile germanice (gepizii) unii specialiști consideră că moștenim numele *Aldea*, însă prezența acestuia se pare că este slavă, dată fiind prezența aceluiași radical în nume de persoană compuse de tipul *Aldomir* sau bulg. *Alidia*.

Slavii au transmis onomastici românești nume bitematice precum: *Bratomir, Dobromir, Dragomir, Radomir, Vladimir; Bratoslav, Dobroslav, Dragoslav, Radoslav, Vladislav*. Cele două elemente de compunere își pot schimba poziția: *Slavomir* și *Miroslav*, de exemplu, iar semnificația lor este transparentă, fiind alcătuite din cuvinte comune: *brat* „frate”, *dobră* „bun”, *drag* „drag, scump”, *mir* „pace, lume”, *rad* „bucuros, vesel”, *vlad* „stăpânire”, *slava* „glorie”. În română, acestea au rămas în varianta simplă, articulată sau nearticulată: *Bratu(l), Drag(u), Radu(l), Vlad(u)*. Nume religioase slave sunt puține: *Bogdan* „darul lui Dumnezeu”, *Bogoslov* „cuvântul lui Dumnezeu”, *Nedelea* „duminică”, care traduce de fapt formele grecești corespundente: *Theodoros, Theologos, Kiriakos*.

Din punctul de vedere al semnificației lor originare, numele sunt împărțite în două mari categorii: nume de inspirație profană și nume de inspirație religioasă. Cele de inspirație profană sunt exponențele celei mai vechi maniere de desemnare personală, întâlnite în toate limbile și în toate epocile. Asemenea nume provin din cuvinte ale limbii comune care „descriu” viața acestora sau o împrejurare legată de nașterea sau de pătania acestuia. Semnificația inițială a numelor s-ar putea referi la o particularitate morală sau fizică, la calități sau defecte, într-un cuvânt, sunt preluate din vocabular tot mai multe nume comune din câmpuri semantice diferite, cum ar fi: *Alba* sau *Bianca, Draga, Clara*, al căror etimon este transparent, corespunzând adjectivelor „alb”, respectiv „bianco”, „drag”, „clar”, dar avem și prenume cu etimoane mai puțin transparente pentru un nespecialist. De exemplu, *Caliope*, în greaca veche protectoarea poeziei epice și a elocinței, este un nume compus din *kalós* „frumos, bun” și *ôps*, *opós*

„voce, glas”; *Melania*, provenit din tema *melan-* „negru”; *Cecilia*, patroana muzicii și a muzicienilor, ar fi, după unii cercetători, un derivat de la adjectivul latinesc *caecus* „orb”; *Claudin* este apropiat de adjectivul claudus „schiop”; *Valeriu* este pus în legătură cu verbul *valere*, „a fi sănătos”; *Andrei*, nume frecvent și de veche tradiție la români, explicat prin adjectivul *andrios* „curajos, bărbătesc”, la fel *Arsenie*, reproduce numele personal grecesc *Arsénios*, redat în latină prin *Arsenius*, și are la bază adjectivul *arsénios*, dintr-un mai vechi *arsenikós* „bărbătesc, viril”. De menționat că nu are nicio legătură cu grecescul *arsenikón* „arsenic, sulfură naturală de arseniu”, care vine de fapt din arabă (*al-zernikh*); *Andronic*, reproduce numele grecesc *Andrónikos*, compus din *anér* gen. *andrós* „bărbat” și *nike* „victorie”; *Dalia* provine din adjectivul ebraic *delila* „plăpând, delicat”. *Agata*, reproduce gr. *Agathé*, care corespunde formeii feminine a adjectivului *agathós*, *agathé*, *agathón* „bun”; *Aglaia* corespunde unui adjectiv cu sensul „strălucitor, minunat”, în neogreacă *agládsma* înseamnă „podoabă, ornament”; *Sofia* este identic cu substantivul gr. care înseamnă „înțelepciune”, apropiat de numele *Sofronie*, rar folosit în zilele noastre, care reproduce numele grecesc *Sophrónios*, provenit la rândul-i din adjectivul *sôphron* „înțelept, cu mintea sănătoasă”; *Aspasia*, nume mai puțin întâlnit astăzi și cu o frecvență mai mare în Bucovina, corespunde adjectivului *aspásios*, *aspasia* „plăcut(ă), dori(ă)”; *Berta* provine dintr-un vechi nume germanic omonim, format de la adjectivul *berth* „strălucitor, glorios”; *Ilarie* este pus în legătură cu numele grecesc *Hilários*, provenit din adjectivul *hilários* „vesel, plăcut”. Nume precum: *Felix, Felicia, Beatrice, Gioconda*, au semnificație transparentă în toate limbile romanice. *Mândra* este cu siguranță o creație românească pe baza adjectivului/substantivului *mândră*, fiind semnalat în documente începând cu secolul al XVI-lea. Este prezent și în toponimia românească.

Alte nume au legătură cu rangul sau poziția socială. Amintim câteva: *Despina*, nume străns legat de substantivul *despot*, care, în greaca veche (*despotes*), însemna inițial „stăpân al casei” și abia mai târziu a început să desemneze pe conducătorul cu puteri nelimitate. De la *despotes* + sufixul *-nia* s-a format *despotnia*, devenit *despoina* „stăpână, doamnă”, pronunțat în greaca modernă *despina* și este folosit mai ales pentru soția și flica unui despot; *Eugen*, cu semnificația de „nobil, de neam bun”, provine în română din adjectivul *eugenés* și substantivul *eugenia*, la rândul lor compuse din elementele *eu-* „bine, frumos, armonios” și *-gen* „a zămisli, a naște, a produce”; *Adela* (*Adelaida*), nume de origine germanică, provenind de la elementul germanic *adal-* „nobil”, *adeln* „a înobilă”; *Marta*, corespunde numelui din aramaică *Mária* și provine de la substantivul feminin *martá* „stăpână, doamnă”; *Șerban*, foarte vechi la români, considerat creație românească de la substantivul *verb* „țaran legat de pământ, sclav, rob”, etimologie cel puțin curioasă, deoarece la noi acest nume era purtat mai ales de persoane de rang înalt.

Numele mai pot semnifica și ordinea nașterii copiilor într-o familie, momentul nașterii sau sentimentele părinților față de nou-născut. Un nume precum *Maxim* are semnificația clară la noi de „cel mai mare”, provenit din lat. *Maximus*. Aproximativ aceeași semnificație o are slavul *Párvu* „primul”; *Octavian*, *Octaviana*, *Octavia*, nume personale identice la romani cu numeralul *octo* „opt”; la fel *Septimiu*, *Septimia*, form

SISTEME EUROPENE DE MANAGEMENT AL MEDIULUI

(Urmare din pag. 1)

Noul scop privind calitatea mediului solicită industriei să se situeze deasupra normelor curente, care, de obicei, se referă la îndeplinirea standardelor ambiante, ce consideră efectul unui poluant în mediu, în zona imediat vecină sursei de emisie. Așa cum s-a arătat, standardele ambiante nu au capacitatea de a proteja mediul de încărcătura cumulativă a poluanților. Noua normă de mediu, exprimată prin standardele încălzirii totale de poluanți, poate fi respectată de către industrie prin creșterea eficienței utilizării energiei, reducerea dependenței de resursele neregenerabile, reducerea utilizării neeconomice a materialelor toxice etc. Pe termen lung (50-100 de ani), standardele încălzirii totale de poluanți vor tinde spre închiderea ciclului de materiale și produse și orientarea către surse regenerabile de energie. Închiderea ciclului de materiale va solicita proceselor industriale să se îndrepte, pe cât este posibil din punct de vedere tehnic și economic, către valori zero ale evacuărilor de deșeurilor, în special pentru poluanții legați de combustibili fosili și chimicalele toxice. Închiderea ciclului produselor va solicita industriei să gestioneze produsele pe întreg ciclul lor de viață, începând de la procesul de extracție a materialelor, fabricare și utilizare, până la eliminarea finală (elemente ale unei astfel de politici sunt deja aplicate în industria automobilelor).

Producția curată este benefică pentru mediu, deoarece reduce poluarea datorată industriei. De asemenea, întreprinderile, care promovează acest tip de abordare preventivă a poluării, au câteva beneficii directe, cum sunt: a) realizarea unei economii de costuri prin reducerea risipei de materii prime și energie; b) îmbunătățirea eficienței întreprinderii; c) realizarea unei mai bune calități a produselor, deoarece funcționarea întreprinderii este mai ușor de anticipat; d) recuperarea anumitor materiale însoțite; e) producția curată necesită aplicarea expertizei, îmbunătățirea tehnologiei; schimbarea atitudinilor.

Aplicarea producției curate la managementul de mediu necesită o abordare ierarhică a practicilor de management al poluării. Noua abordare va modifica radical managementul de mediu. În prezent, practica rezidă în reducerea poluanților abia după ce procesele industriale i-au generat. Acest tip de abordare implică utilizarea tehnologiilor de depoluare la capătul conductei, cum ar fi stațiile de tratare a apelor uzate, a filtrelor pe coșurile de fum, înlocuirea sau neutralizarea deșeurilor și, în final, îngroparea acestora.

Ordinea actuală a preferințelor decizionale legate de proiectare și funcționare este următoarea: depozitare finală; tratare, tratare cu recuperare de energie și materiale; reutilizare și reciclare; reducere; prevenire.

Prin noua abordare, care se naște în managementul mediului, prioritățile managementului poluanților sunt complet răsturnate. Astfel, prima prioritate ierarhică este prevenirea poluării; modificările proceselor și ale produselor, reciclarea și recuperarea la locul producției, înainte de luarea măsurilor de reducere a poluării. Această nouă ierarhie arată în felul următor: prevenire; reducere; reutilizare și reciclare; tratare cu recuperare de energie și materiale; depozitare finală.

Reciclarea trebuie adoptată numai atunci când metodele de prevenire au fost în întregime epuizate. Tratarea reziduurilor trebuie luată în considerare numai atunci când acestea au fost deja reciclate cât mai mult posibil. Utilizarea reciclării în afara locului de producție sau a tehnicilor de tratare la capătul conductei înaintea utilizării tehnicilor preventive nu constituie o producție curată.

Această abordare a managementului mediului se dezvoltă datorită faptului că industria și, în special, companiile avansate: a) realizează faptul că noile priorități sunt mai puțin costisitoare și, din acest motiv, constituie o abordare mai profitabilă a managementului mediului; b) sunt conștiente de faptul că, mai devreme sau mai

târziu, vor fi forțate de guvern sau de presiunea opiniei publice să reducă presiunea poluării asupra mediului.

Atât industria, cât și guvernul cunosc faptul că abordarea problemei poluării prin procedul de tratare sau îngropare a deșeurilor nu este de natură să satisfacă standardele încălzirii totale de poluanți și, câteodată, nici măcar pe cele ambiante. Un exemplu al incapacității de satisfacere a standardelor ambiante îl constituie reducerea evacuărilor de dioxină de la fabricile de celuloză și hârtie. Tratarea apelor uzate nu poate reduce suficient evacuările de dioxină pentru îndeplinirea standardelor ambiante. Din acest motiv, industria este nevoită să-și schimbe procesul de decolorare și să-și reducă semnificativ cantitatea de clor utilizată.

Puncte de vedere

Deși opțiunile pentru producții curate sunt, în general, disponibile, ele pot să nu fie încă aplicabile tuturor proceselor de producție; spre exemplu, anumite țări în curs de dezvoltare utilizează reziduurile agricole (paie) în procesul de fabricare a celulozei. Deoarece acest material are proprietăți diferite față de celuloza fabricată din lemn, nu toate opțiunile de producție curată, elaborate pentru reducerea conținutului de poluanți convenționali ai apei, asociați cu fabricarea celulozei din lemn, pot fi aplicate în cazul fabricării acesteia din reziduurile agricole.

Disponibilitatea opțiunilor pentru producții curate, în măsură să satisfacă standardele încălzirii totale de poluanți, care presupun reducerea consistentă a nivelului poluării sub nivelul cerut pentru îndeplinirea standardelor ambiante,

electrică. De asemenea, sunt disponibile o serie de opțiuni pentru îndeplinirea standardelor încălzirii totale de poluanți în cazul poluanților toxici. Acestea includ: înlocuirea proceselor chimice cu cele mecanice; înlocuirea cernelurilor și vopselelor pe bază de solvenți organici cu cele bazate pe apă; înlocuirea mercurului, cadmiului și plumbului cu substanțe mai puțin toxice pentru fabricarea pigmenților, bateriilor etc.; înlocuirea compuşilor halogenați cu cei nehalogenați; instalarea tehnologiilor de separare fizică, cum sunt schimburi de ioni, osmoza inversă, pentru a permite reciclarea substanțelor utile; instalarea unor senzori mai buni, a microprocesoarelor și a altor tipuri de echipamente de monitorizare.

Producția curată nu necesită întotdeauna noi tehnologii și echipamente. Câteva exemple de utilizare a unor metode de producție curată includ:

- Procedurile funcționale și buna gospodărire:** a) etanșizarea valvelor și controlarea conductelor, în scopul reducerii scurgerilor. Închiderea apei atunci când nu este necesară; b) optimizarea parametrilor funcționali ai centralei; c) reducerea stocurilor, diminuarea pierderilor prin revizuirea planurilor și programelor; d) îmbunătățirea manipulării materialelor pentru a reduce probabilitatea de producere a scurgerilor.
- Înlocuirea materialelor:** a) înlocuirea solvenților cu apă; b) înlocuirea clorului cu oxigen în scopul decolorării.
- Modificări tehnologice:** a) curățirea mecanică în locul celei chimice; b) vopsirea uscată în locul celei umede.

durabile uzate, proces care le face utilizabile și mai puțin costisitoare atât pentru producători, cât și pentru consumatori. Refabricarea presupune o investiție de capital mai redusă și calificări mai reduse decât fabricarea echipamentelor inițiale. Costul energiei în procesul de refabricare este de numai 20-25% din cel al costului energiei utilizate la fabricarea produsului, iar costul materialelor este redus și mai mult, la 15-20%.

Suplimentar, activitățile de reciclare și refabricare au nevoie de sprințului celorlalte ramuri industriale, cum ar fi cele care produc dispozitive de măsură și control automat, și oferă noi posibilități de locuri de muncă.

Necesitatea adoptării producțiilor curate este evidentă, dar acest lucru nu este suficient. Devine din ce în ce mai clar faptul că sistemul economic mondial trebuie reorientat.

Cu alte cuvinte, desfășurarea producțiilor curate necesită schimbări în gândirea și atitudinile umane față de procesul productiv și de mediu înconjurător. Este necesară reducerea dependenței de combustibili fosili, în special de cărbune și, așa cum s-a arătat, de închiderea ciclurilor de materiale și produse. Astfel de modificări structurale se vor produce numai dacă și atunci când vor fi create stimulente economice și legale.

Introducerea producțiilor curate în industrie. În anul 1989, Divizia pentru Tehnologie, Industrie și Economie a UNEP lansa Programul Producții Curate (CP). De atunci, programul a câpătat o acceptare extrem de mare în întreaga lume, ca instrument de asistare a companiilor în îmbunătățirea performanțelor lor de mediu. Din anul 2002, o rețea a CP a fost dezvoltată și include azi mai mult de 100 de Centre, care promovează Producțiile Curate (grație unei conlucrări fructuoase UNEP/UNIDO), în 40 de țări. Centrele schimbă adesea informații între ele și construiesc abilități în experiențele și tehnicile CP, adesea acestea lucrând ca și consultanți guvernamentali, în special în corpul tehnic. Inițiativele CP au fost promovate în multe din țările membre ale OCDE.

Industria poate face ca producțiile curate să devină efective printr-o angajare activă a întregii întreprinderi. Multe corporații din țările dezvoltate au introdus deja producțiile curate, fără a aștepta acțiuni guvernamentale. Producțiile curate sunt un demers de management al mediului focalizat pe prevenirea poluării, reducerea utilizării resurselor, printr-o mai bună eficiență a folosirii lor, și minimizarea, în general, a impactului existent între limitele tehnologice și cele economice.

Acesta este un termen folosit adesea în mod similar, sau identic, de către unele țări și instituții, cu sensuri precum: **ecoeficiență, minimizarea pierderilor, prevenirea poluării sau productivitatea verde**, CP asistă companiile în luarea unor inițiative specifice pentru proiectarea și operarea industrială a activităților și pentru a dezvolta și produce bunuri și servicii care să conducă la creșterea ecoeficienței.

Deoarece producțiile curate implică, de cele mai multe ori, necesitatea schimbării atitudinilor, oamenii au nevoie de stimulente pentru a aborda protecția mediului într-o manieră sistematică, integrată. Fără un angajament clar, scris, din partea conducerei superioare a întreprinderii, referitor la producțiile curate, celelalte categorii de personal nu-și vor aduce o contribuție efectivă. De asemenea, fără implicarea muncitorilor la toate nivelurile organizatorice ale întreprinderii, va fi dificilă obținerea de rezultate bune.

Pentru realizarea unei astfel de implicări universale este nevoie de motivații, stimulente și o mentalitate (cultură) a organizației. Ca urmare, este necesară instruirea internă a muncitorilor, supraveghetorilor și managerilor, pentru a putea identifica posibilitățile de producții curate și de implementare a acestora.

(Va urma)

(Urmare din p. 1)

Așa cum este cunoscut în Tratatul de Aderare cu UE, capitolul 7 și capitolul 8, pachetul financiar alocat României pentru agricultură însumează 13,8 miliarde de € și se derulează pe perioada anilor 2007-2013.

Din aceștia, 7,1 miliarde € sunt destinați Pilonului II dezvoltare rurală și 6,7 miliarde € Pilonului I – cu subdiviziunile Plăți directe: 5,5 miliarde € și Măsuri de Piață: 1,2 miliarde €.

Studiul prezent are în vedere doar plățile directe pe suprafață (SAPS), din cadrul Pilonului I, și plățile naționale directe complementare (PNDC), din sectorul vegetal, pe care România le poate acorda anual în completarea sprințului european până la nivelul alimierii treptate cu fermierii din restul UE. Este deosemeni cunoscut că schema de plată SAPS s-a negociat în primul an la 25% din sumele acordate pe suprafață fermierilor din UE, crescând treptat.

Pentru primul an ca membră a UE, România a efectuat plata aferentă sprințului direct SAPS și PNDC unui număr de 1.163.000 de solicitanți de sprinț financiar, însumând 2.373.962.229 lei, din care 1.463.109.967 reprezintă SAPS și 910.852.262 lei reprezintă PNDC.

Ne propunem ca, pe un eșantion de 50 de beneficiari de sprinț (subiecții studiului) din 7 UAUT-uri amplasate în zona de dezvoltare N-E a României (cea mai săracă zonă a Uniunii Europene), să studiem modul de utilizare a acestor bani și măsura în care destinația lor este "sectorul agricol".

În eșantion au fost cuprinși, în mod aleatoriu, câte 15 fermieri din categoria exploataților de semi-subsistență mai mici de 5 ha, 30 de fermieri din categoria exploataților agricole comerciale: 15 cu exploatații între

5-15 ha și 15 cu exploatații între 15-50 ha, și 5 fermieri mari (societăți agricole) cu exploatații de peste 50 ha.

Datele au fost obținute din surse oficiale și declarații ale fermierilor, în special în ceea ce privește utilizarea fondurilor, iar investigația s-a făcut pe parcursul lunii ianuarie 2009.

Suprafața agricolă, aferentă cererilor de sprinț pe anul 2007 ale celor 50 de fermieri, a însumat 2.893 ha, pentru care s-a primit, sub forma plăților directe pe suprafață și a plăților naționale directe complementare (SAPS și CNDP), suma de 816.647 lei, echivalentul a aproximativ 239.500 €.

Chestionarul adresat fermierilor a cuprins întrebări referitoare la alocarea sumelor primite pe trei destinații, anume:

- Cheltuieli de capital pentru investiții în agricultură (cumpărare de pământ, utilaje, animale sau rate aferente achizițiilor în leasing);
- Cheltuieli de capital pentru producție (cumpărare de semințe, îngrășăminte, combustibili și executări de lucrări cu caracter agricol);
- Cheltuieli cu caracter gospodăresc (taxe, impozite, achiziție de bunuri de larg consum, hrană, medicamente, energie electrică, lemne etc.).

Situația centralizatoare cu rezultatul studiului este prezentată în tabelul următor:

Nr. ferme	Categoria exploataților	Mărimea însumată a exploatațiilor (ha)	Media exploatațiilor (ha)	Suma primită	Alocare sume primite					
					Investiții		Cheltuieli producție		Cheltuieli gospodărești	
					lei	%	lei	%	lei	%
15	<5 ha	35,85	2,39	10.430	664	6,37	9.088	87,12	678	6,51
15	5-15 ha	133,5	8,9	38.089	14.914	39,16	22.124	58,08	1.051	2,76
15	15-50 ha	434,7	28,98	122.460	60.901	49,73	61.559	50,27	0	0
5	>50 ha	2289,15	457,83	645.668	431.057	66,76	214.612	33,24	0	0
	TOTAL	2.893,2	57,86	816.647	507.536	62,15	307.382	37,64	1.729	0,21

Din această situație, se desprind următoarele observații: 1. Suma absolută a cu procentul capitalului alocat

la fermierii cu exploatații între 5-15 ha și de 6,51% la fermierii din categoria celor de semi-subsistență.

a unor investiții din programul de dezvoltare rurală, Pilon II, rezultă că putem asigura surse pentru finanțarea agriculturii

Dincolo de zidurile protecționiste – un necesar naționalism economic anticriză

retragă în spatele unor așa-zise ziduri protecționiste, ale populismului, care nu pot da naștere decât la soluția „fiecărei pentru sine”, rezultatul fiind „eșecul tuturor”.

Impactul acestui exacerbat naționalism economic, cum au fost denumite demersurile guvernamentale protecționiste, asupra Pieței Unice a Uniunii Europene, cu peste 500 de

milioane de consumatori, ar duce cu siguranță la subminarea acestui factor al creșterii durabile, care asigură libera circulație a bunurilor și serviciilor, a forței de muncă și a capitalurilor, ceea ce reprezintă un mare avantaj economic pentru statele membre ale UE. Or, interesele întregii comunități nu trebuie să fie sacrificate de anumite

interese naționale, regionale sau sectoriale.

Experții Parlamentului European susțin că nu sunt acceptabile strategiile care urmăresc realizarea propriilor obiective, fără a se ține seama de prețul pe care ceilalți trebuie să-l plătească, strategii menite să afecteze piața internă a UE, să deterioreze poziția acestora în ansamblu față de partenerii de

plan mondial. Dar nimeni nu poate da asigurări că măsurile

luate de unele state membre ale UE în mod individual sunt reciproc compatibile și nu afectează în niciun fel regulile pieței interne. Se pare că un astfel de naționalism economic ar afecta pe termen lung chiar pe propriii lui autori, dacă celelalte țări mai mici din UE ar recurge la o strategie similară.

Pentru unitatea lumii creștine

La cumpăna ultimelor două milenii, la București s-a consumat, acum 10 ani, și după aproape un mileniu, un eveniment considerat, în unanimitate, istoric: vizita primului papă într-o țară majoritar ortodoxă. Este vorba despre Papa Ioan Paul al II-lea, care a efectuat o vizită în capitala României, între 7-9 mai 1999, la invitația Patriarhului de vecnică pomenire, Teoctist. Într-o 7-14 octombrie 2002, Patriarhul Teoctist i-a întors vizita la Vatican, iar relațiile dintre cele două biserici au fost extrem de cordiale și pilduitoare. Atunci, la București, s-au pus bazele pentru unitatea lumii creștine, prin intermediul celor doi mari conducători ai celor două biserici și care exprimă voința tuturor creștinilor.

Pentru a marca acest eveniment epocal și pentru a așeza noi pietre la temelie unificării celor două biserici, așa cum era până la marea schismă din 1054, propunem construirea unui grup statuar alegoric care să-i reprezinte pe Suveranul Pontif și Patriarhul nostru, ca simbol al victoriei definitive a creștinismului asupra bolșevismului și ca o premisă a unității lumii creștine, mai necesară azi ca oricând. Argumentele noastre sunt următoarele:

1. Papa Ioan Paul al II-lea are rădăcini românești și el a fost conștient de acest fapt. Documentele privind această origine a strămoșilor săi sunt consemnate în volumul **Papa Ioan Paul al II-lea și România** de N. Mareș, biograf și traducător oficial al operei Papei în limba română, carese apărută în 2000, deci în timpul vieții Suveranului Pontif. Însuși Mareș mărturisește că la audiența din februarie 1993, Suveranul Pontif l-a întrebat: „*Ce se mai aude prin România noastră?*” (N. Mareș, **Papa Ioan Paul al II-lea. Papă pentru mileniul III**, București, Editura Hiparion, 2001, p. 18), iar în 20 dec. 1989, cu prilejul audienței generale, Papa a transmis un mesaj în care condamna represiunea de la Timișoara, adresându-se „*tuturor cetățenilor dragului popor român*”. Cei care au stabilit descendența valahă a Papei sunt cercetătorii polonezi care au demonstrat că, prin transhumanță, păstori români din nord-vestul Transilvaniei și Moldovei s-au stabilit în peste 500 de localități de pe teritorii poloneze, timp de trei secole, unde funcționau legile valahă („*ius valachicum*”). Între aceste sate fondate de ciobanii români datează și satul Czaniec în care s-a născut străbunicul Papei, Bartolomei Wojtyła (în 1788). Numele de Wojtyła este întâlnit în documente medievale și provine din românescul Voitla. Și tot N. Mareș afirmă că Papa, fostul cardinal Carol Wojtyła, a recitat în limba română, în Piața Sf. Petru, poezia *Rugăciune*, de M. Eminescu.

2. După aproape un mileniu de despărțire nefirească, Sanctitatea Sa Ioan Paul al II-lea este primul papă care a efectuat o vizită oficială într-o țară majoritar creștin-ortodoxă, la invitația P.F. Teoctist, a participat la o slujbă divină la Catedrala Patriarhiei, a numit țara noastră, în repetate rânduri, cu sintagma încărcată de simbol și semnificație „Grădina Maicii Domnului”. La coborârea din avion, la Otopeni, Papa a sărutat pământul țării noastre, iar în cuvântările de la București, Papa a omagiat foarte multe personalități de talie europeană (din antichitate până în zilele noastre), pe preoți ortodocși închiși în temnițe comuniste, rolul civilizator și creștin al Țărilor Românești, dovedind a fi un pertinent cunoscător al istoriei românilor: „*Cu mare bucurie sosesc în România, națune mult dragă mie și pe care de multă vreme doream să o vizitez. Cu profundă emoție i-am sărutat pământul*”.

3. În 19 ianuarie 1989, în plin regim totalitar ateist, P.F. Teoctist, Patriarhul B.O.R., întorcându-se dintr-o vizită oficială din India, a făcut a escală neautorizată la Roma spre a se întâlni cu Papa Ioan Paul al II-lea. În ciuda interdicției oficiale de a se întâlni cu Papa (ambasadorul României de la Roma s-a postat în dreptul ușii apartamentului din hotelul în care era cazat Patriarhul nostru spre a nu-i permite ieșirea), Teoctist l-a vizitat pe Papa. Prima întrebare a Papei : „*De unde ești?*” Și când a aflat că-i din Tocieni-Botoșani, Papa a spus: „*suntem deci megieși (vecini)*”, aluzie la vecinătatea Moldovei cu Polonia în Evul Mediu. Atunci, au pus la cale premisele intrării României în structurile euro-atlantice, fapt recunoscut public de Jose Manuel Durao Barroso, la 6 septembrie 2007, la cea de treia Adunare Ecumenică Europeană de la Sibiu, când a adus un omagiu Patriarhului Teoctist și i-a lăudat meritele pentru integrarea României în structurile euro-atlantice. Înainte de a se întâlni cu președinții Gorbačov și Buch, Papa a făcut o afirmație capitală: „*Europa respiră prin doi plămâni*” (aluzie la catolicism și ortodoxie). Înainte de această afirmație, liderii politici preiconiza o Europă unită doar cu auspiciile catolicismului. Ziarul „Der Standard” recunoaște că Papa a cerut ajutor politic și financiar pentru România din partea UE, deoarece „*țara aparține prin istorie și cultură de Comunitatea Europeană*”.

4. Cu prilejul vizitei la București din 7-9 mai 1999, românii (majoritar ortodocși) au scandal, spontan, „Unitate, Unitate”. Deci unitatea lumii creștine este solicitată la București și ea este expresia dorinței poporului român. Papa și-a amintit cu deosebită satisfacție despre această cerință a unității creștinismului, la Roma, în ianuarie 2000, cu prilejul deschiderii Porții Sf. Petru. Dintre toate vizitele efectuate, Papa a amintit doar de vizita în România, anunțând pelerinilor din Piața Sf. Petru că, la București, românii au scandal „Unitate, Unitate”. Întreaga asistență prezentă în Piața Sf. Petru din Roma a scandal, în limba română, „Unitate, Unitate!” Deci, la București și la Roma s-a cerut unitatea creștină.

5. În 1986, Papa a recunoscut oficial că Biserica Ortodoxă Română este biserică apostolică, adică înțeaa din timpul Sfinților Apostoli.

6. Sanctitatea Sa este primul papă care l-a trecut în starea de beatitudine pe Ieremia Valahul (1556-1625), la 30 oct. 1983, la Catedrala Sf. Petru, singurul sfânt român în calendarul catolic. Atunci, Papa a afirmat că Ieremia este născut în „Grădina Maicii Domnului”, folosind pentru prima dată această sintagmă care se referea exclusiv la România.

7. A reeditat lucrarea *Originea ceangăilor din Moldova* de D. Mărtinaș și Vasile M. Ungureanu apărută la Editura Enciclopedică în 1985, la insistențele scriitorului Adrian Păunescu și prof. Ion Coja, lucrare ce demonstra originea română a ceangăilor catolici.

8. A editat, ca dar al Sfințului Scaun, și a lansat la Vatican la 31 mai 2001 *Biblia de la Blaj* (1795), în prezența îngrîșitorilor ediției și a președintelui Academiei Române, acad. Eugen Simion. Cu acest prilej, Papa a mărturisit „*Port mereu în inimă amintirea călătoriei în țara voastră și afețiunea ce mi-a fost arătată atunci, atât de catolici, cât și de ortodocși. Îmi revine în minte strigăntul poporului în timpul celebrării euharistice din Parcul Izvor: „Unitate, Unitate”. Este năzuința spirituală a unui popor care cere unitate și vrea să lucreze pentru unitate. Nu-mi va pieri niciodată din amintire entuziasmul chipurilor și gesturile de fraternitate de la acea întâlnire istorică. Ele fac parte de acum din istorie. Așa cum acea călătorie ne-a apropiat în drumul spre unitate, sper că reîntăirea **Bibliei de la Blaj** va putea constitui un pas mai departe spre deplina comunime a ucenicilor lui Christos*”.

9. Într-una din cuvântările sale la București, la 9 mai 1999, Papa a chemat deschis Biserica Ortodoxă Română (și nu bisericile ortodoxe) și Biserica Catolică să înfăptuiască unitatea creștină: „*Să izbucnească din Biserica Ortodoxă Română și din cea Catolică o singură cântare de preamărire a Numei lui Domnul! Să formeze o simfonie de glasuri exprimând frățietatea cordială a tuturor credincioșilor. Întemeiate pe succesiunea apostolică, B.O.R. și cea Catolică au același Cuvânt al Domnului, păstrat în Sfintele Scripturi și aceleași Taine sau Sacramente. În special, conservă aceeași Preotie și celebrează unicul Sacrificiu al lui Christos, prin care El edifică și face să crească Biserica Sa [...]*”

Marele Jubileu al anului 2000 solicită creștinii să privească spre viitor mai conștienți de provocările pe care le ridică venirea noului mileniu. Printre acestea, se impune căutarea unității celor ce cred în Christos. Exprim urarea ca al treilea mileniu creștin să ne găsească dacă nu total uniți, cel puțin mai aproape de comuniunea deplină”.

10. Suveranul pontif a donat unele biserici catolice din Italia pentru Biserica Ortodoxă Română și a dăruit moaștele Sfinților Silvestru și Ambrosie pentru două din bisericile din București.

11. În 2000, cu prilejul sărbătoririi mondiale a Anului Domnului, Papa a invitat și Patriarhia, iar reprezentatul Patriarhiei, P.S. Vicențiu Ploesteanul, a fost singurul reținut să servească masa cu Papa (din cauza bolii, Papa avea probleme cu înghițitul mâncării și astfel evita să mănânce în public).

12. Între 7-14 octombrie 2002, când Teoctist i-a întors vizita Papei Ioan Paul al II-lea, ținut în scaunul cu rotile, s-a ridicat, parcă în zbor, din scaun, spre a-l îmbrățișa pe Patriarh. Fotografia a făcut înconjurul lumii „*Regăsirea împreună la mormântul Sfinților Apostoli Petru și Pavel este un semn al voinței noastre comune de a depăși obstacolele care împiedică încă restabilirea deplinei comuniuni între noi. Această vizită este un act purificator pentru memoria separării noastre. Totuși, viitorul nu este un tunel întunecat spre necunoscut*” a spus, în românește, Papa Ioan Paul al II-lea.

13. Papa a acceptat la Vatican tradiția bradului împodobit de Crăciun, primul brad fiind oferit de România.

14. Sanctitatea Sa a avut o poziție creștină, rațională în conflictul artificial dintre ortodocși și greco-catolici (Sanctitatea Sa i-a numit româno-catolici), îndemnând pe ultimii (care aparțin de jurisdicția catolică) la dialog cu ortodocșii și nu la procese laice.

15. Atât Sanctitatea Sa Ioan Paul al II-lea, cât și P.F. Teoctist au fost membri de onoare ai Academiei Române, sunt figuri carismatice, histrice, Papa refuzând alte propuneri din partea unor universități vestite din țări catolice.

16. Sanctitatea Sa a sprințit moral și financiar construirea Catedralei Mântuirii Neamului la București.

17. Sanctitatea Sa a manifestat o atitudine de ecumenism real și activ, avea opinii filo-române, dovedind o cunoaștere pertinentă a istoriei spirituale a neamului românesc.

Sunt doar câteva temeiuri pe care le propun opiniei publice, la care, evident, se pot adăuga și altele. Principalul este că ideea unității lumii creștine, întreruptă prin Marea Schismă din 1054 (necanonică), s-a resuscitat mîntea tuturor românilor de religie creștină și ea să se materializeze prin crearea unui grup statuar alegoric, reprezentându-i pe cei doi corifei contemporani ai ortodoxiei și catolicismului. Sperăm că se vor găsi instituții publice, oameni de afaceri sau buni creștini care să sprijine financiar acest proiect european.

Tudor NEDELCEA

epistolă a VII-a

Dragă cititoare,
dragă cititorule,

Experiența este formativă. Hans-Georg Gadamer susține că un om al experienței nu este cineva care a trecut prin cât mai multe experiențe, ci acela care este deschis spre experiențe noi. Contează calitatea experiențelor, iar nu cantitatea lor. Valoare are ceea ce învățăm din experiențe.

Nu toate experiențele trebuie trăite. În viață ar fi bine să vorbim numai din experiență. Sunt unii care au trecut prin multe experiențe, dar nu s-au ales cu nimic. Sunt alții care au avut o singură experiență majoră, dar aceasta s-a dovedit o veritabilă lecție de viață.

Aristotel scria despre unitatea unică a experienței și despre caracterul ei universal. Experiența este idealizată în științe, așa cum notează Edmund Husserl. Experimentul

este artificial, în vreme ce experiența este naturală. Experiența bate experimentul. Experiența personală are o mare însemnătate. Rudolf Otto, Joachim Wach și Mircea Eliade înfățișează religia ca experiență a sacralului.

Pentru Immanuel Kant, experiența este un produs al dinamismului conștiinței, iar aceasta o guvernează și o

modelează. El o definește drept sistem pe bază de legi empirice. Există, însă, experiența spirituală, care nu are ca fundament legile simțurilor. De altfel, Arthur Schopenhauer diferențiază între experiența obiectivă și cea subiectivă. Mircea Vulcănescu vede experiența din două perspective: cunoaștere prin simțuri a lumii externe și cunoaștere mediată

însă cea mai complexă este experiența vieții. Completă este doar experiența nemuririi.

Ce ai zice dacă, în a opta epistolă, am sta de vorbă, noi doi despre viață? Sănătate și serenitate!

Cu sinceritate,
al dumneavoastră,
Mircea ITU

Ethosul românesc în condițiile globalizării culturale

Modele culturale

Mircea Vulcănescu și un punct de vedere despre specificul nostru

Lector univ. dr. Grațiela POPESCU-GIUVARA
Facultatea de Jurnalism, Comunicare și Relații Publice

Suprarealității îl revendicau pe Lautréamont, *noul roman* îl cultiva pe Flaubert și căutau în romanele lui exemple de

idee a unei ordini, a unei structuri a literaturii europene nu va socoti că e absurd ca prezentul să modifice trecutul

scriitură perfect obiectivă, simbolizii noștri îl considerau pe romanticul Eminescu drept primul simbolist român, Tudor Arghezi a fost „revendicat” de toate școlile literare din epocă, moderniste și tradiționaliste, spre mirarea și scepticismul autorului, de altfel. Tradiție înseamnă, în acest caz, o opțiune mai subtilă de creație, preferința scriitorului pentru o formă a tradiției culturale care i se potrivește.

Universalizarea unei opere, clasicizarea ei, intrarea ei în istoriile artei sau literaturii, sinonime prestigului cultural, nu înseamnă același lucru cu actualitatea estetică a opere.

Diversitatea, pluralitatea și culoarea locală, toate acestea pot fi numite *tradiție*, un concept complex, pe măsura realității pe care o exprimă. Ierarhiile trecutului se modifică în funcție de operele prezente. Observa T.S. Eliot: „Și, astfel, relațiile, proporțiile, valorile fiecărei opere de artă față de întregul unei literaturi sunt revizuite; tocmai în asta constă concordanța dintre vechi și nou; oricine admite această

în aceeași măsură în care el însuși e îndrumat de trecut; iar poetul care e conștient de acest lucru va fi conștient și de toate greutățile și răspunderile care îi revin”. Ideea lui T.S. Eliot schimbă sensul relației între tradiția și actualitatea unei literaturi, în sensul găsirii unui echilibru între sincronism și diacronism.

Nu se poate înțelege tradiția critică românească fără un Maiorescu, Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu, George Călinescu, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu...

În 1943, Mircea Vulcănescu publică „*Dimensiunea românească a existenței*”. Într-o discuție care dura în cultura română de aproape un secol (junimiști, N. Iorga, Ibrăileanu, Ovid Densusianu, Rădulescu-Motru, E. Lovinescu, Părvan, Blaga, Ralea, G. Călinescu ș.a.) – despre specificul național – Mircea Vulcănescu intervine cu un punct de vedere original. Primii analiști ai conceptului de specificitate (apărut odată cu romanticii) erau preocupați de particularitățile temperamentului.

de sine însuși. Pe de altă parte, observăm că relația dintre conștiință și experiență este de interdependență. Adeseori, după cum precizează Max Scheler, experiența este aceea care modelează conștiința. G. W. F. Hegel arată că experiența reprezintă o realizare a scepticismului prin el însuși, iar conștiința care întreprinde experiența este „umgekehr” (reîntoarsă) spre sine.

Cartea tibetană a morților, „Bardo thodol”, descrie experiența mistică a luminii, diversele etape și stări înainte de a trece dincolo. Cele mai cutremurătoare experiențe sunt marcate de suferință.

Experiențele culturale și mai ales interculturale sunt un mare câștig. Atunci când călătorești în țară sau în străinătate, ar fi bine să nu te duci doar ca un preumblător sau ca un turist, ci ca un spirit avid de cunoaștere, experiență, înțelegere și cultură. Experiențele sublime sunt cele spirituale.

Cea mai împlinită experiență este beatitudinea dragostei. Cea mai inedită este experiența morții clinice.

Experiența milei vindecă, experiența credinței dă speranță, iar experiența adevărului întărește. Experiența totală este

comuniunea sau trăirea mistică. Cea mai dramatică este experiența morții.

Comuniunea sau trăirea mistică este experiența morții.

Ce ai zice dacă, în a opta epistolă, am sta de vorbă, noi doi despre viață? Sănătate și serenitate!

Cu sinceritate,
al dumneavoastră,

Mircea ITU

În perioada interbelică, se modifică obiectul analizei (*ființa românească*) și metoda de analiză (filosofia modernă – Mihail Ralea, Părvan, G. Călinescu).

Pornind de la structuri lingvistice ale limbii române, Mircea Vulcănescu încearcă să

găsească un mod înconfundabil de a fi al românului. În „Dimensiunea românească a existenței”, filosoful speculează, deduce o întreagă metafizică specifică, din timpuri verbale (unde consideră că ipoteticul predomină asupra imperativului) sau din sintagme ca „fie ce-o fi”, „de-a pururi” etc. Pentru spiritul românesc nu există „imposibilitatea absolută”, cum nu există nici „iremediabilul”. El limitează neantul și relativizează fatalul.

Prințesa vedea trei piețe importante: Piața Victoriei, Piața Palatului Regal și Piața Unirii. Să analizăm cum se prezintă, la mai bine de 70 ani, aceste piețe publice. Ele sunt, în primul rând, intersecții de

București 550

București 550

(Urmare din pag. 1)

Menirea urbanistilor este să ne redea piața publică și strada

Probabil, fără piețe publice și străzi, umanitatea ar fi evoluat pe alte coordonate și nu ar fi ceea ce este astăzi!

Pentru G.M.Cantacuzino, la jumătatea secolului XX, strada însemna „jumătatea vieții unui oraș”, iar piața publică „o încăpere sub cer deschis, unde se adună lumea”.

Dar ce rost mai au astăzi piețele publice și străzile când locuința pare să devină tot mai mult „mașină de locuit”, iar strada loc de trecere?

În anul 1975, academicianul profesor arhitect Octav Doicescu a ținut o prelegere memorabilă în fața studenților arhitecți.

Lată ce spunea el atunci: „Am regăsit, după 30 de ani, niște lucruri, în această Europă, care mi-au pus întrebări, în epoca aceasta de tranziție, foarte mari: la ce mai servește Piața Concordiei de la Paris? Ce valoare mai are Champs-Elysees? Am pornit și am analizat și vă spun drept, chiar Champs-Elysees mi se părea o suprafață pierdută. Spre surpriza mea, a trebuit să-mi dau singur răspunsul. Este util, reprezintă o însumare a unor adevăruri comune și precise, pe care acești oameni le pot avea între trecut și alt trecut. Piața Concordiei,...ce rost mai are o suprafață de 50 de hectare, ce rost mai are? Să știți că nu știu dacă pe vremea când a fost făcută avea același rost pe care îl are și astăzi, iar ieșirea din străzile celelalte, care sunt unele destul de monotone, ieșirea în acest larg este una din marile plăceri, așa cum se termină o parte dintr-o simfonie, când la sfârșit este o armonie plenifică pentru toată lumea, incluzând toată orchestra și toate motivele pe care le-a utilizat.

Altă lipsă a lor este aceea că nu oferă omului de pe stradă perspective vaste, nu-i stimulează inspirația, nu-l fac să viseze.

Martha Bibescu ne învață: „Spațiul este luxul cel mare al orașelor, luxul regal”. Bucureștiului îi lipsește, pe lângă atâtea altele, și acest lux regal; cum este un spațiu liber se și găsește cineva care să se gândească cum să-l ocupe mai repede, ca să nu i-o ia altul înainte!

Să aruncăm acum o privire rapidă asupra piețelor publice și străzilor din București. Prințesa Martha Bibescu scria în anul 1931:

„Creațiunea de piețe publice se impune în București, unde ele sunt inexistente. Nimic nu servește mai mult la înfrumusețarea unui oraș și definirea caracterului său decât piețele publice, bineînțeles. Paris, Londra și Roma oferă exemple strălucitoare: Place de la Concorde, Place Vendôme, Place des Pyramides, Place de la Republique, Place de l'Etoile, toate acestea dau Parisului aerul său de măreție. Tot astfel la Roma, unde piețele sunt numărate, la Florența, la Veneția. Bucureștenii n-au încă piețe publice. Ceea ce ar putea să-i ție loc de piață publică e deocamdată o răspântie.”

Probabil o sursă a incapacității noastre de a ști să proiectăm piețe publice și străzi confortabile constă în faptul că multe secole, așa cum scria academicianul Octav Doicescu, am trăit în orașe negustorești. Dar iată ce scria „Il professore”, cum îl numeam noi, studenții din Institutul de arhitectură „Ion Mincu”: „Orașele românești nu au străbătut gradația epocilor sociale amintite și nu au primit în mod riguros pecetea acestor transformări. Evoluția lor a fost simplistă, trecând de la faza primară a satului la acele centre regionale, târgurile. De aceea orașele noastre nu s-au realizat după o motivație rațională. Aspectul lor este afănat și foarte aproape de însușirile naturii. Mijlocul de comunicare – strada, are un traseu întâmplător, pe urmele lăsate de roatele

drumuri, fără fronturi construite unitar, care să deseneze un contur specific de piață publică.

Concursurile de urbanism, care au avut ca subiect Piața Victoriei, nu au dus la nici un rezultat. Dacă ne aflăm în Piața Victoriei, ce vedem astăzi că o delimitează spațial? Fronturi de clădiri atât de diferite ca

carului. Ele nu au avut niciodată un centru civic, fiindcă autoritatea a venit în târg, după ce acesta își formase deja o condiție proprie existenței sale. Târgul și-a urmat mai departe ambianța creată, absorbind menirile autorității. Și, astfel, autoritatea nu a lăsat nici o urmă în destinele orașelor

și continua cu ideea: „O societate însă are tot atâtea nevoie de legile spațiale ale armoniei care o cuprind, cât de o constituie”.

Ceea ce trăim astăzi pe străzile Bucureștiului a fost analizat, de același arhitect, acum mai bine de 60 de ani: „Viața omului de pe stradă e

Spitalul Brâncovenesc (din ciclul clădirilor dispărute din București)

arhitectură și regim de înălțime! Această rezolvare neunitară, din punct de vedere urbanistic și arhitectural, o întâlnim în toate piețele publice ale Bucureștiului.

Omul de pe stradă, căruia G.M. Cantacuzino i-a consacrat un excepțional studiu, este complet neglijat și nu-i mai rămâne decât trotuarul îngust; spațiul este acaparat complet de circulația autovehiculelor!

„Să aruncăm acum o privire rapidă asupra piețelor publice și străzilor din București. Prințesa Martha Bibescu scria în anul 1931:

„Creațiunea de piețe publice se impune în București, unde ele sunt inexistente. Nimic nu servește mai mult la înfrumusețarea unui oraș și definirea caracterului său decât piețele publice, bineînțeles. Paris, Londra și Roma oferă exemple strălucitoare: Place de la Concorde, Place Vendôme, Place des Pyramides, Place de la Republique, Place de l'Etoile, toate acestea dau Parisului aerul său de măreție. Tot astfel la Roma, unde piețele sunt numărate, la Florența, la Veneția. Bucureștenii n-au încă piețe publice. Ceea ce ar putea să-i ție loc de piață publică e deocamdată o răspântie.”

Probabil o sursă a incapacității noastre de a ști să proiectăm piețe publice și străzi confortabile constă în faptul că multe secole, așa cum scria academicianul Octav Doicescu, am trăit în orașe negustorești. Dar iată ce scria „Il professore”, cum îl numeam noi, studenții din Institutul de arhitectură „Ion Mincu”: „Orașele românești nu au străbătut gradația epocilor sociale amintite și nu au primit în mod riguros pecetea acestor transformări. Evoluția lor a fost simplistă, trecând de la faza primară a satului la acele centre regionale, târgurile. De aceea orașele noastre nu s-au realizat după o motivație rațională. Aspectul lor este afănat și foarte aproape de însușirile naturii. Mijlocul de comunicare – strada, are un traseu întâmplător, pe urmele lăsate de roatele

noastre. Tradiția autorității orașenești nu a însemnat o ilustrare fericită.”

La rândul lui, G.M. Cantacuzino, într-un studiu intitulat „Mahalaua”, scria: „În orice caz, ceea ce se poate spune e că Bucureștiul a crescut în voia soartei și că fiecare categorie de cetățeni a făcut ce-a vrut și ce-a putut, fără aproape nici o ocolire a statului, fără nici un gând director. Deci, singura calitate a Bucureștiului de până acum a fost că s-a dezvoltat într-o libertate aproape absolută, cu regulamente veșnic călcate sau interpretate în modul cel mai fantezist.”

O ilustrare a acestei „calități” ar fi traseul atât de sinuos și înălțat al unor străzi croite după capriciile proprietarilor lotizărilor urbane.

Referindu-se la traseele capricioase ale străzilor orașului, prin anii '90, istoricul Neagu Djuvara nota: „Se vor supăra poate compatrioții mei dacă voi sugera că primele drumuri prin București vechi trebuie să fi fost niște cărări ale turmelor de oi cu țapul în frunte, printre mlaștini. Au venit apoi căruțe, apoi trăsură, tot pe aceleași cărări. Iar când s-a mutat scaunul domnesc la București, pe cele mai umblate căi s-au clădit poduri – adevărate poduri din bărne mari de stejar, de unde numirile: Podul Mogoșoaiei, Podul Beilicului, Podul Calicilor etc. Și traseul tot sinuos a rămas”.

Aș adăuga: și Parisul, până la mijlocul secolului XIX avea străzi încălțite... Bucureștiului i-a lipsit un Haussman, cu viziunea bulevardelor largi și drepte și a piețelor publice, care oferă perspective vaste.

Dar, revenind la întrebarea de ce piețele publice și străzile sunt așa de importante pentru un oraș, voi încerca să reiau un răspuns dat de G.M. Cantacuzino în anul 1947: „Ele asigură coeziunea unei comunități, educă și dezvoltă simțul civic”;

UȘOR CU DICȚIONARUL PE SCĂRI

Un lider politic cu boruri largi la pălărie și cu mustață (plus țacălia din dotare) ne atrăgea de curând atenția asupra unui strabism lingvistic. Așadar: dacă privești, oricât de prelung, la cuvântul românesc *niciodată* vei citi, dacă pronunții din fire jo napot kivanok, *curând*. În condiții normale de temperatură și presiune, mirarea s-ar dizolva de la sine, în atâtea cazuri cuvinte dintr-o limbă se trezesc în aceleași traie, dar cu sensuri modificate în lexiciuri străine. Ia înseamnă una la noi și alta la nemți (ca sunet). *Ies* spunem noi într-o împrejurare, englezii (americani) în alta. *Cambei*, rostim noi a reproșa celui cu paharul în mână, chinezul formulează prin asta un indemn. (Și alții, cum știm, la ceea ce noi denumim căciula ei îi zic șapcă).

Dar nu de finețuri lexicale ar fi vorba de astă dată în propoziția noastră. Cîi de politică. De o lejeră seducție către jocuri de cuvinte, bine gândite și dragăstos ținute într-acolo unde te doare mai tare.

Există în viața de toate zilele obiceiuri care se transferă în ambientul public, ajungând uneori dincolo de zidurile cetății. Când ai o apăsare, să zicem, nu te mulțumești a-i împărți radiațiile, de regulă corozive, cu ai tăi. Cel mai adesea deversezi oftături către cel de la care crezi că ți se trage. Și nu numai. Că în astfel de împrejurări, tu emitentul te simți bine, nu încapă discuție. Dar mai este clar și altceva: lăsând această picătură să cadă, cu ceva zgomot, firește, mizezi nu doar pe insomniile altora, ci și pe efectul de seră adiacent – compasiunea contemporanilor.

O asemenea picătură în cazul de față are nume precis: Trianon. Și nu de azi de ieri. Și nu am motive să cred că se va opri prea curând această flăsnăie insensibilă la adevăruri istorice, la realități și la norme internaționale convenite. Dimpotrivă, ape vor seca, vorba divinului critic, și crinii revanșismului nu vor înceta să ne invadeze simțurile cu parfumurile otrăvite de care sunt în stare.

Cineva a reușit cândva să se folosească de asprimea Carpaților pentru a-i considera un zid despărțitor între românii de aici și românii de dincolo, înainte de a observa că este un simplu drag ornamentat care se întâmplă să curgă prin mijlocul aceleiași ogrăzi. Sunt aceiași care au inventat Diktatul de la Viena. Sau din stîrpea lor. Sunt aceiași care interpretează tănguior pe la ferestrele cui au timp să-i asculte romanța disperată a autonomiei teritoriale. Sau urmașii lor. Vor un cui băttut vîrtos în inima ta, pentru a fi siguri că pot agăța acolo, când au chef, sacoașa cu rufe transpirate. Așa, de dragul insomniilor tale.

Știe domnul cu pălărie și țacălia mai multe decât știm noi în ce privește dreptul colectiv? Mă îndoiesc. Și atunci? Intervine obsesia istorică, alături de nevoia câștigării de aplauze la galerie. Este această neostenită hilezală în public un spectacol de consum extern? Până la un punct, da. Cotodăciul se aude cu limezime pe malurile Tisei. Dovadă nivelul ocupat pe verticala puterii de coruri antice cu misiunea refrenelor de rigoare. Prim-soliștii aparău în lumina rampel nu se sfîșec a-și etala ecusoanele cu ștaif. Șefii statului vecin, premieri, miniștri, reprezentanți „autorizați” ai vieții civile nu încetează a peregrina prin Transilvania, pe post de lampi amplificatoare ale glasurilor cu pălărie și țacălie.

Au uitat prin ce-am trecut în martie 1990. Au uitat un principiu din fizica elementară care asociază la orice forță de acțiune una de reacțiune. Și că una se stimulează pe cealaltă în dorința de a se anihila reciproc. Și atunci să vezi ce iesee...

Să nu mă taxeze cineva drept cenzor al gesturilor și gândurilor altcuiva. Fiecare are dezlegare prin lege să abordeze propria-i existență pe ce azimut dorește. Dar dreptul acela nu mă ocolește nici pe mine. Sunt obișnuit să iau act de existența unor personaj care visează cercuri pătrate sau motoare termice ce n-au nevoie de nimic pentru a funcționa perfect. Domnii la care mă refer au însă aspirații mai domestice, nu atât de savante. Profitorii bine antrenati își doresc la încheietura Carpaților noștri un Nagorno-Karabahi ori o Transnistrie personală. Au deja pregătită foarfecea în stare să decupeze, precum la Palatul Belvedere, parte dintr-un întreg unde autoritatea de a face ce vor, dincolo de frontiera legii, este nulă și neavenită.

An de an, cât e anul de mare, cutreieră Ardealul, spuneam, fețe simandicoase și mai puțin, de pe Tisa ori aduse de aiurea. Vin să asculte balade din Apusenii, povești despre Pîntea Vitează, câte ceva despre Horea ori Cloșca, despre Memorandum și memorandiști, despre Blaj și Alba Iulia, despre Avram Iancu ori Moisei? Nici vorbă! Pe țițuica la vedere ori lipită cu scoici în cerul gurii au desenate literele ce compun, prin alăturare, același cuvânt: Trianon. ...

Când și când, din plictiseală, apar efectele colaterale. Între altele, ca în jocul telefonului fără fir, exerciții ludice cu dicționarul limbii române la îndemână. Efort de imaginație. Se deschide dicționarul în dreptul cuvântului: *niciodată!* (cu semnul exclamării), celălalt traduce în maghiară: *curând*.

Cine găsește metoda democratică prin care asemenea jocuri de societate, având ca punct de aplicație noțiuni cu care nimeni nu are dreptul a glumi – stat unitar, independent, suveran – înainte ca răul cel mare să fi fost comis? Până atunci, avem la îndemână sfatul potrivit:

– Încet cu dicționarul pe scări! Nu de alta, dar s-ar putea să se deschidă exact acolo unde ați scris negru și apăsat cuvântul: *curând*. Vă spunem noi și ce scrie dincolo, în românește: *niciodată!*

Neagu UDROIU

Reflecții săptămânale

Pietrarul perfecționist

Cele mai multe iluzii le găsim în Infern. Pentru că nu există acolo nicio speranță. Dante ne spune că sufletele păcătoșilor, pășind în Infern, întâlneau cuvintele *Lăsați orice speranță, voi cei care intrați aici*.

Când Zeus i-a pedepsit pe oameni pentru îndrăzneala lor, le-a trimis-o în dar pe Pandora. În vasul ei se aflau suferința și speranța, dar numai nefericirea s-a revărsat peste lume.

Vedem astfel că suferința fără speranță este pedeapsa cea mai crudă. A spera înseamnă a ști că este posibil ca nefericirea ta să aibă un sfârșit. Există o șansă, oricât de mică, să pui capăt durerii. Pieri speranța numai când șansele dispar. Omul care speră nu cunoaște decât adevărul.

Sisif, rostogolindu-și piatra în Infern, este un suflet fără speranță. Nu poate spera, știind că suferința lui este veșnică. Nu se îndoiește nicio clipă că piatra nu va cădea.

Dar bieteile creaturi tre-cătoare l-au învins pe marele Zeus: au inventat iluzia. Adevărul nu mai este decât un pretext pentru fantezie. Lumea de sus și lumea de jos oricând se preschimbă. Șansele și faptele sunt fără putere în preajma iluziei. Infernul devine Paradis, iar iutnericul noapte. Iluzia unui sens.

Sisif poate visa că bolovanul se sfărâmă, se poate amăgi că,

prin truda ce i-a fost menită, piatra se va șlefui. Sisif nu se vede un om fără rost, ci doar un pietrar perfecționist. O speranță are nevoie de lumea așa cum este dar pentru iluzie, trebuitor este numai inspirație. Fiericirea este doar o problemă de talent.

Adevăratul Infern începe cu *Lăsați orice iluzie, voi cei care intrați aici!*

Alexandru LUCINESCU

Biserica Sf. Nicolae-Jitnita (din ciclul clădirilor dispărute din București)

Profesorii noștri și opera lor • Profesorii noștri și opera lor • Profesorii noștri și opera lor

UN COMPOZITOR: Petru STOIANOV ȘI CĂUTAREA LUMINII EMINESCIENE LA NEÎNTÂLNIREA CU NICHITA....

In memoriam Nichita Stănescu

Prof. univ. dr. Carmen STOIANOV
Facultatea de Muzică

În ochii lui Tudor Arghezi, Nichita Stănescu este înălțarea privirea unui Eminescu în ultimii ani ai vieții. O amintire pe care a sorbit-o cu neașul vârstei tinere și cu dorul de poetul nepereche, amintire pe care a prins-o în canavaua acelor inedite amintiri dintr-un tulburător prezent. Căutarea să fie cheia aflării imposibilelor răspunsuri? Sau, poate, dorința

acel suflet ce poate cântări doar 26 de grame! – cum ne încredința poetul în ipostaza de prozator. Iar recitarea rândurilor sale dădea substanță oricărei reintrări sub arcadele prezentului.

Dacă este să răsfoim împreună creația muzicală semnată Petru Stoianov, ne dăm seama că ne aflăm în starea de grație în care Nodurile și

durate proporțional dăltuite sonor... Teza, prin care se devoalau teritoriile-țintă ale unui parcurs compoistic, era însoțită de un CD cu înregistrarea unei lucrări definitive pentru estetica propusă de compozitor la intersectarea cu gândul poetic: Noduri și Semne – muzică de concert pentru ansamblu instrumental, în interpretarea magistrală a renumitului ansamblu de muzică contemporană Archeaus, condus de compozitorul Liviu Dăncănu. Prin demersul său compoistic, Petru Stoianov a încercat să transforme Nodurile și Semnele nichitiene, dintr-un inefabil poem al morții într-un omagiu al

În cea ce privește teritoriul cameral, acesta se scaldă în lumina a nu mai puțin de șase titluri, de la acel cuprinzător Patru afirmații în sprijinul realului, la cele trei ipostaze ale poeziei Pe un cadran solar (I – pentru vioară solo, II – pentru clarinet și recitator, și III – pentru violoncel solo, aceasta din urmă figurând chiar ca piesă impusă la ediția ...a Concursului și Festivalului Internațional de Muzică Jeunesses Musicales – România,), la Invizibilul Soare, subintitulat în spirit nichitian - desigur! - Cântec sau, altfel spus, Trio pentru „Constraste” și Axios pentru flaut, clarinet, percuție și violoncel.

Interpretate pe reputele scene de concert din țară și din străinătate, în importante festivaluri de muzică nouă pe meridiane, toate aceste titluri au făcut cunoscută vibrația nepereche a verbului nichitian

nian intitulat „Grupul de muzică contemporană „U”, respectiv de violoncelistul Levi-Daniel Maglia (decembrie 2008).

Acestui grupaj compact alcătuit din două lucrări simfonice-concertante și șase titluri camerale i se adaugă nu mai puțin de cinci ample intrări în coral : Cuvinte și Strigături – suită pentru cor mixt a cappella și soliști (Ce?, Respirarea aerului de sub aripă, N-ai să vii, Scrisori, Dezîmblănzirea, Pomule, copacule, Cântec de scos apa din urechi, Strigături) – lucrare ce a figurat pe afișul Festivalului Internațional „George Enescu” în viziunea corului de cameră Madrigal, Colindă de țară – diptic pentru cor mixt a cappella, Această țară de vis – poem pentru cor mixt și soliști, A te sprijini pe propriul tău pământ – cantată pentru cor mixt a cappella sau Quadriga pentru cor mixt a cappella. Desigur, și teritoriile vocalului sunt prospectate cu aceeași dorință de conjugare a poeziei nichitiene cu salba de sunete iscodite din înțelesul de adănc al silabelor picurate ca tot atâtea mărgăritare de neprețuit: Lecția despre Cub, N-ai să vii, În dulcele stil clasic....

Să fie, toate acestea, expresia unor dor nestins, dor de Nichita? Să fie ele dor de lumină eminesciană citită în ochi de poet? Indubitabil și dincolo de orice întrebare sau de ghicite răspunsuri, sunt tot atâtea intrări ale compozitorului Petru Stoianov sub faldrile poeziei nichitiene, dezechioacă gânduri prinse în mreaja simbolismului sonor.... Stau, împreună, poet și muzician – una cu ruga necuvințelor în nesunetele tăcerii?

Sau sunt, tot împreună, un roi de dalbe incifrări sonore, zise în graul acela necuprins de valurile vremii? Să fie, oare, compozitorul Petru Stoianov, un cronicar al întâmplărilor nobilului suflet rătăcitor printre cuvinte și necuvințe al acestui țere ferice și neferice, totodată, al poeziei noastre?!!

Rămâne să citim răspunsuri în opusuri ce își așteaptă împlinirea viitoare în sonor...Și, de ce nu – în opusuri ce așteaptă, încă, să se nască sub lumina unor constelații de gând nichitian ce se rotește încă în spațiu, undeva, „între Aldebaran și Terra” – pentru a mai zăbovi un timp în aria argheziană a rostirii, căutând și captând noi tainice sclipiri ce au intersectat cândva orbita luminii eminesciene la neîntâlnirea cu Nichita...

Nicolae ISAR

NICOLAE IORGA ÎN APĂRAREA MEMORIEI DOMNITORULUI ALEXANDRU IOAN CUZA

Reputatul istoric Nicolae Isar, prof. univ. dr. la Facultatea de Istorie, Muzeologie și Arhivistică a Universității „Spiru Haret”, a avut excelența idee de a aduna într-un volum, apărut în Editura Universității

secvențe relevante ale luptei lui Nicolae Iorga timp de mai multe decenii, în postura de om politic și militant social, pentru dezvăluirea adevărului cu privire la personalitatea incontestabilă a domnitorului Unirii, cu virtuțile și serviciile ei, împotriva ostilității cultivate cu vehemență de elitele politice ale vremii.

După ce precizează cele 25 de momente istorice în care Nicolae Iorga a simțit nevoia să intervină public, denunțând cauzele reale care au proiectat vâlul tăcerii asupra domniei lui

din București, texte celebre rostite de marele savant Nicolae Iorga în apărarea memoriei domnitorului Unirii – Alexandru Ioan Cuza. Este vorba despre semnificative conferințe, discursuri ținute în adunări ale deputaților, în Parlamentul de la Iași, cu prilejul aniversării centenarului nașterii lui Cuza-Vodă, al comemorării lui Cuza-Vodă la Ateneul Român, toate punând în evidență rolul lui excepțional în istoria românilor.

În acest amplu studiu și antologie de texte, cum l-a conceput și realizat autorul, se evocă momente care compun nu numai imaginea domniei lui Al. I. Cuza, ci sunt redată

Cuza-Vodă, autorul realizează un edificator și dens studiu introductiv, care oferă cititorilor șansa de a pătrunde în acest univers, de a cunoaște sintetic, în cronologia lor, evenimentele ce au stărnit atâtea controverse.

În ciuda acestei realități dureroase, amintirea domnitorului Al. I. Cuza și a operei sale reformatoare rămâne vie în conștiința populară, în conștiința țărănimii impropietărite în 1864, creându-se o adevărată legendă despre „domnitorul Unirii” și „eliberatorul țărănimii”.

Momentul declanșării campaniei pentru reabilitarea imaginii domnitorului pare a fi

fost articolul publicat în *Semădătorul* la 3 noiembrie 1903, sub titlul „Statuia lui Cuza Vodă”, cu care se și deschide antologia de texte, în care N. Iorga lansa propunerea ridicării unei binemeritate statui domnitorului Unirii, de care, până atunci, pe nedrept, fusese lipsit – relevă autorul lucrării în studiul introductiv.

Dar, de-a lungul timpului, amintirea domniei lui Al. I. Cuza va fi marcată prin evocarea, pe de o parte, a argumentelor aduse pentru a se legitima lovitura de stat dată de domnitor la 2 mai 1864, impusă de necesitatea realizării reformei agrare, iar, pe de altă parte, de condamnarea modului de înalturare a acestuia în noaptea de 11/23 februarie 1866, printr-un mizerabil complot militar, cum l-a calificat N. Iorga.

În conferința ținută la Râmnicu-Vâlcea în februarie 1909, marele istoric și cărturar N. Iorga sublinia virtuțile domnitorului; ceea ce îi plăcea la el erau frumusețea energică și cavalerialismul său, care se regăsea în toate gesturile și în cuvintele sale... „Sincer și franc în gând și în vorba sa, necruțând pe nimeni și nedispunând abuzes”, Cuza Vodă era deprins a spune cu curaj adevărul, câștigând iubirea tuturor. A fost iubit până la fanatism, cum remarcă N. Iorga, pentru viața lui, țara fiind totul pentru el, țara pe care a întemeiat-o, pe care a știut să o reprezinte cu demnitate și pe care a putut s-o părăsească fără blestem”.

Ce anume i se reproșa domnitorului Al. I. Cuza de către dușmanii lui înrâți? Este o întrebare la care N. Iorga precizează: „că ar fi trădat țara, când hârșile lui au dovedit îndată monstruozaitatea acestei bănueli; că ar fi atentat la libertatea publică, când știm unde ar fi dus această libertate

publică și unde a dus „tirania” lui; că ar fi dezonorat Palatul, trăind între zidurile lui viața pe care i-o îngăduia și ierta cine suferea mai mult de dânsa”.

Magistral este textul conferinței ținută de N. Iorga la 24 ianuarie 1940 pentru Liga culturală, intitulată *Ce a fost la „24 ianuar” și ce trebuie să fie azi*, o analiză fină, nuanțată a evenimentelor, demonstrând o putere de sinteză inegalabilă... „24 ianuar” rămâne legat de ceea ce s-a întâmplat la 1859; la această dată, fără îndoială prin Cuza-Vodă, prin el mai ales, în sensul că el a intrupat și a știut duce mai departe gândul ce a prezidat atunci la 1859, dar și prin silințele unei generații întregi: prin instinctul țărânului, prin cugetarea clară a claselor de sus, prin înțelegerea unei lumi orășenești, în care nu lipsau încă elementele naționale, și, în același timp, prin întrebuintarea inteligentă a împrejurărilor” – concluzionează N. Iorga. „A fost o societate foarte înțelegătoare și prevăzătoare, și foarte răbdătoare aceea de la 1859, iar, «24 ianuar» a fost pregătit secole întregi. Soarta noastră atarnă de toate calitățile morale și înainte de toate de la una: de la nesfârșita noastră răbdare. Acesta este poporul cel mai răbduriu de pe lume. Se pare că îndură toate, dar le îndură pentru a plăti la vreme” – conchide N. Iorga, recomundând – într-un fel – portretul poporului nostru, identitatea sa inconfundabilă.

Inspirata alegere a textelor lui N. Iorga, rostite în apărarea memoriei lui Al. I. Cuza cu prilejul unor conferințe celebre, a căror semnificație istorică reverberază în actualitate, reprezintă o beneficiu restituire a adevărului privind personalitatea coplesitoare a domnitorului Cuza-Vodă.

A. D.

George LĂZĂROIU

FILOSOFIA COMUNICĂRII

Mircea ITU

Lector univ. dr. George Lăzăroiu este și cancelar al Facultății de Jurnalism, Comunicare și Relații Publice din cadrul Universității „Spiru Haret”, funcție îndeplinită cu profesionalism, dăruire și cu rezultate remarcabile într-un timp scurt în ceea ce privește cercetarea științifică, granturi și contacte internaționale, înscrierea în baze de date românești și internaționale, acreditarea revistei facultății. În calitate de lector univ. dr., George Lăzăroiu susține cursuri la ciclurile de licență și masterat. Între acestea se găsește și cursul opțional *Filosofia comunicării*, rezervat studenților anului I, acum, mulțumită Editurii Fundației *România de Măine*, accesibil și în formă tipărită.

Materialul vine în sprijinul studenților și masteranzilor, fiind riguros organizat într-o formă didactică, alcătuită din enunțarea temei (capitolului), rezumatul, cuvinte-cheie și întrebări de autoevaluare. La sfârșit sunt așezate modele de teste grile și o bibliografie bogată, cuprinzând cărți de specialitate în limbile română și engleză, scrise de autori ca: Richard Swinburne, Hartely Slater, Jody Azzouni, Mary Kate McGowan sau Mark Sainsbury.

În *Introducere*, autorul tratează raportul dintre simbol și comunicare, interacțiunea

socială, codurile comunicării verbale, mesajele, tehnologiile comunicării, adevărul, realul și actualul, toate acestea fiind teme ale disciplinei în cauză.

Referințele critice abundă în întreaga carte, autorul argumentând adeseori cu punctele de vedere ale unor specialiști în domeniu din străinătate, cu precădere din lumea științifică anglo-americană. În perspectiva filosofică asupra comunicării, lector univ. dr. George Lăzăroiu pornește de la concepțiile autorizate ale lui Ludwig Wittgenstein, Jaakko Hintikka, Richard Swinburne, Mary Kate McGowan, Mark Sainsbury și Jody Azzouni. Astfel, el discută contextul referențial și convenția lingvistică, dar explică supervenientismul subiectiv și propoziția instanțiată. Principiile, conceptele și noțiunile sunt lămurite prin exemple și propoziții, precum și prin mulțimi matematice. Adevărul necesar, enunțul în mod necesar adevărat, convenția lingvistică, supervenientismul subiectiv, propoziția instanțiată sunt subiecte importante aflate la baza întrebărilor de autoevaluare de la sfârșit de capitol.

Etica în comunicare, adevărul și referința, subiectivitatea, acțiunea și rațiunea, gândirea, limbajul și realul constituie temele abordate și analizate în detaliu, pe capitole distincte.

Cele trei grade de adâncime (mental, comportamental și fiziologic), în teoria explicației la Willard Van Orman Quine, cele patru proprietăți ale observării lucrurilor, la Jody Azzouni, cele două teorii ale explicației, potrivit lui Richard Swinburne, precum și cele trei m o d u r i principale ale analizei, la Michael Beaney, sunt analizate cu acribie.

Convențiile limbajului, indeterminarea referențială, raportul dintre rațiune și acțiune în planul comunicării, teoriile simple și cele complexe, propozițiile necesare și exprimarea și contextul referențial, cauzele și temele urile, înțelegerea și problema traducerii constituie alte subiecte abordate de autor cu pasiune și convingere, însă în urma unei documentări solide. Analiza ca reformularea și analiza ca reducere sunt bine articulate.

Filosofia comunicării nu se reduce la filosofia limbajului, cu toate că aceasta o ilustrează

în bună parte. George Lăzăroiu recurge adeseori la filosofia analitică fie pentru a prelua, fie pentru a întări subiectele alese.

Accesibilitatea prin limbaj și curajul opiniilor personale reprezintă aspecte necesare de pus în evidență în acest demers științific, mai ales din unghiul

funcției didactice și al celei formative ale lucrării *Filosofia comunicării*. Lăudabil este faptul că un manual care a fundamentat o intensă cercetare științifică și, fără a pierde dimensiunea educativă, se constituie într-o veritabilă carte.

Exercițiu de lectură

Ion CORBU

Poezia, ca stare sugerativă, nu cunoaște subiecte tabu. Așadar „intimitatea publică”, deși în accepțiunea comună poate părea un paradox, în spațiul poetic poate deveni deplin justificată dacă este cu adevărat un „act artistic”.

Un poem adevărat se definește printr-o „parte”, să-i spunem, vizibilă, textul propriu-zis, cu statut ontologic de „materialitate”, și partea „invizibilă”, de natură spirituală, care, poate, contrar unor opinii posibil majoritare, nu are „caracter comunicational” propriu-zis, în accepțiunea curentă a termenului. Adică nu transmite o informație de natura inechivocă. Actul artistic poetic se construiește și se reconstruiește, am putea spune, „ad infinitum”, ca potențialitate, în funcție de lector și chiar de momentul temporal în care are loc lectura ori relectura, pentru unul și același lector. Astfel se poate „decripta” partea invizibilă, sugerativă, partea aceea puternic spiritualizată, care poate fi mai mult ori mai puțin decelabilă și care poate „alimenta” dorința și plăcerea de a scrie-citi.

Evident, orice poem „original” poate reprezenta o „nouă definiție a poeziei”.

Am făcut toate aceste „conexiuni” preliminare pornind de la poemul „Intimitate”, în care textul, ca materialitate, se prezintă sub forma unui discurs a căru logică poate șoca. Pentru ca, să invoci „intimitatea” ca existențialitate, eventual în doi, însă fără a cunoaște numele „cele” (buclele de-a dura par a sugera o „ea”) (celui) cu care se, să-i spunem, percepe această intimitate „să-mi spui [...]” sau doar cum te numești”.

cum ni se relevă în finalul poemului, ține oarecum de „paradoxul intimității”, care, în logica normală, nu ar avea motivație și care însă, în plan poetic, devine fapt pe deplin justificabil.

Poemul debutează ușor sentențios, „Pentru tine aș putea / renunța la exercițiul de

față de alte existențe din aceeași categorie. Puteam intui, nici nu pare a fi dificil de altfel, că autorul este îndrăgostit de acest „tine”. Pentru că numai o astfel de motivație l-ar putea face să devină intolerant în raport cu existența sa cotidiană manifestă descriptibilă a fi „exercițiu de

la alte acte și fapte cel puțin ciudate dacă nu extravagante: scrierea poemelor pe „boabe de orez”, alt act de natură sacrificială, bănuim că nu este ușor să scriești poeme pe astfel de boabe !, apoi savurarea gustului amărui al miezului, stingerea luminii care ar contribui la „creșterea” stării de intimitate și care ar putea avea un cost care nici nu mai contează în fond „nu-mi pasă / cât o să vină factura la intimitate” – cum spune autorul. Și cu acestea avem aproape tabloul complet al „eului” poetic. El se descrie și ni se sugerează prin manifestările existențiale menționate. Însă intimitatea în doi are nevoie și de „tu”. Care este perceput în plan poetic tot acțional ca manifestări dezirabile „eului” însă neîmpuse „dacă vrei”, cum se spune în text. De remarcat „privește-mă / cu palmele pereche”, originala sintagma care ar putea sugera „mângâierea”. Celelalte „elemente de decor poetic” ronțăit, pasta de dinți etc., vin să completeze tabloul intimității invocate, intimitate care nici nu știm dacă, în fond, este realitate sau doar vis. Și, credem noi, în această ușoară ambiguitate comunicatională stă o parte din frumusețea acestui poem pe care îl putem imagina a fi un poem de dragoste.

Nu putem încheia acest comentariu fără a remarca tonul oarecum sorsescian, originalitatea unor formulări și, din păcate, câteva nereușite, pe care le evidențiem mai jos.

De exemplu, versurile „dicționarul / explicativ al gândurilor mele.” ar putea câștiga dacă s-ar renunța la metafora în genitiv și la prea personalul „mele”. O formulare de tipul „dicționarul / explicativ al gândurilor” ori „pentru gânduri” sau ceva de acest gen ar putea feri poemul de clișeu

Intimitatea publică

Intimitate

Andrei GHEORGHIU

Pentru tine aș putea renunța la exercițiul de toleranță.

Am încercat să șterg cuvântul „speranță” din dicționarul explicativ al gândurilor mele.

Mă temeam că poate da dependență.

Îmi trezea poftă nebune să scrijelesc nocturne poeme pe boabe de orez.

Le savuram apoi, tacticos, gustul amărui de miez.

Scos.

Uite, am să sting lumina pe hol, nu-mi pasă cât o să vină factura la intimitate.

Tu, dacă vrei,

dă-ți buclele de-a dura pe spate, privește-mă

cu palmele pereche sau poți să-mi ronțai șoaapte la ureche,

să-mi spui când ți-a fost ultima oară imposibil să te oprești,

ce pastă de dinți folosești, cine ești sau doar cum te numești.

toleranță.”, spune ex abrupto autorul, introducându-ne în mediul său propriu în care acest „tine” are o valoare diferită de alte tipuri de natura „tine”, acest „tine” presupunând un fel de act sacrificial „aș putea renunța la exercițiul de toleranță” care, putem crede, îi este specific, îl definește. Așadar, acest „tine” invocat este un „tine” special față de care autorul are alte, să zicem, trăiri, sentimente, legături decât

toleranță”. Această intuiție este întărită de aparent gest ilotic în care o stare de fapt poate fi „eliminată” eliminând cuvântul care în fond o desemnează. Numai logica poetică și îndrăgostitului poate imagina o astfel de posibilitate. „Am încercat să șterg cuvântul / „speranță” din dicționarul / explicativ al gândurilor mele „pentru că ea, speranța, poate da dependență și poate conduce

Programele Televiziunii *România de Mâine* și *RRM Student FM*

TVRM Educațional

LUNI – 23 martie 2009

06:00 *Academica – Ateneul artelor* (r)
 07:00 *Un răspuns pentru fiecare.*
 Emissiune de Simona Șerban
 07:30 *Deutsche Welle* (r)
 07:50 *Promo*
 08:00 *Lauri pentru liceeni* (r)
 08:30 *Preluare TVRM Cultural*
 09:20 *Promo*
 09:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 11:20 *Promo*
 11:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 13:20 *Promo*
 13:30 *Film documentar:* Aviația de-a lungul timpului (ep. XVII)
 14:00 *TVRM-edicina.* Prof. univ. dr. Dorin Sarafoleanu la dispoziția dvs.
 14:58 *Promo*
 15:00 *Café concert.* Emissiune de Sorin Petre
 15:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 17:20 *Promo*
 17:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 19:20 *Promo*
 19:30 *Harețiștii.* Emissiune de Mugur Popovici
 20:00 *Apel telefonic.*
 Emissiune de George Nicolau
 21:00 *Jurnale în stil Caragiale.*
 Emissiune de Viorel Popescu
 21:30 *Dialog, știință, religie.*
 Emissiune de Carmen Fulger
 22:00 *Grădina cu statui.*
 Emissiune de Neagu Udroui
 23:00 *Comentariul zilei.*
 Emissiune de George Marinescu
 00:00 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 04:00 *Apel telefonic* (r)
 05:00 *În căutarea folk-ului pierdut* (r)

MARȚI – 24 martie 2009

06:00 *Promo USH*
 06:10 *Cronica scepticului* (r)
 06:40 *Întâlnire cu folclorul* (r)
 07:10 *Promo*
 07:15 *Comentariul zilei* (r)
 08:00 *Harețiștii* (r)
 08:30 *Preluare TVRM Cultural*
 09:20 *Promo*
 09:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 11:20 *Promo*
 11:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 13:20 *Promo*
 13:30 *Invitatul de la ora 13.*
 Emissiune de Sorin Lupașcu
 14:00 *TVRM-edicina.* Prof. univ. dr. Florin Tudose la dispoziția dvs.
 14:58 *Promo*
 15:00 *Din sălile de concerte.*
 Emissiune de Mihai Darie
 15:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 17:20 *Promo*
 17:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 19:20 *Promo*
 19:30 *Ani de liceu.* Emissiune de Mugur Popovici
 20:00 *Jurnale în stil Caragiale.*
 Emissiune de Viorel Popescu
 20:30 *Cronica ST.* Emissiune de Cristian Român
 21:00 *Academica – Istoria care doare.*
 Emissiune de Mircea Dogaru
 22:00 *Din lumea cu doruri multe.*
 Emissiune de Florin Racoci
 23:00 *Comentariul zilei.*
 Emissiune de George Marinescu
 00:00 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret** (r)

LUNI – 23 martie 2009

06:00 *Promo*
 06:30 *Deutsche Welle* (r)
 07:00 *Muzică populară* (r)
 07:30 *Forum Spiru Haret* (r)
 08:00 *Stele de mâine*
 08:25 *Poeți și poeme*
 08:30 *Aplauze pentru harețiști* (r)
 09:00 *Clubul liceenilor* (r)
 10:00 *Știință și spiritualitate* (r)
 11:00 *Am venit cu drag la voi* (r)
 13:00 *Academica: cărți și probleme* (r)
 14:00 *Ecumenica* (r)
 15:00 *Arta documentarului*
 16:00 *Miorița*
 16:30 *Mapamond cultural*
 17:00 *Amfitrion Corina*
 18:00 *Serial cultural de seară*
 19:00 *Scena ca istorie*
 20:00 *Comorile orașului*
 20:30 *Muzică populară*
 21:00 *Cultura unei generații*
 22:00 *Muzica anilor*
 22:27 *Poeți și poeme*
 22:30 *Film artistic românesc*
 23:50 *Promo*

MARȚI – 24 martie 2009

06:00 *Promo*
 06:30 *Mapamond cultural*
 07:00 *Muzică populară* (r)
 07:30 *Capcana timpului*
 08:00 *Stele de mâine*
 08:25 *Poeți și poeme*
 08:30 *Serial cultural de seară* (r)
 09:30 *Miorița* (r)
 10:00 *Amfitrion Corina*
 11:00 *Cultura unei generații*
 12:30 *Gândești, deci există* (r)
 13:00 *Invitatul de la ora 13 - direct*
 14:00 *Recital muzical*
 14:30 *Lecturi din Caragiale*
 15:00 *Arta documentarului*
 16:00 *Miorița*

Stimați cititori,

Dorim să fiți partenerii noștri în elaborarea publicației *Opinia națională*. De aceea, vă adresăm invitația de a ne transmite opinii, informații, idei de larg interes național, pe care să le publicăm în edițiile viitoare. Așteptăm cu interes și propuneri privind conținutul publicației.

Dragi studenți!

Aveți întrebări la care doriți să primiți răspunsuri de la cadrele didactice? Vă rugăm să le transmiteți *Opinie naționale!* Tot aici veți găsi și răspunsurile.

Transmiteți corespondența dumneavoastră la adresele:

- Bulevardul Timișoara nr. 58, Sectorul 6, București
- e-mail: opinia@spiruharet.ro; on@spiruharet.ro; opinionationala@yahoo.com

• fax: 021.444.20.91

Telefon: 021.444.20.85

04:00 *TVRM-edicina.* Prof. univ. dr. Constantin Dumitracu la dispoziția dvs (r)
 05:00 *Arta de a trăi* (r)

MIERCURI – 25 martie 2009

06:00 *Promo USH*
 06:10 *Jurnale în stil Caragiale* (r)
 06:40 *Din sălile de concert* (r)
 07:10 *Promo*
 07:15 *Comentariul zilei* (r)
 08:00 *Ani de liceu* (r)
 08:30 *Preluare TVRM Cultural*
 09:20 *Promo*
 09:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 11:20 *Promo*
 11:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 13:20 *Promo*
 13:30 *Film documentar:* Aviația de-a lungul timpului (ep. XVIII)
 14:00 *TVRM-edicina.* Prof. univ. dr. Alexandru Oproiu la dispoziția dvs.
 14:58 *Promo*
 15:00 *Café concert.* Emissiune de Sorin Petre
 15:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 17:20 *Promo*
 17:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 19:20 *Promo*
 19:30 *Performerii în arenă.*
 Emissiune de Mugur Popovici
 20:00 *Academica – Economia, pentru cine?*
 Emissiune de Ilie Șerbănescu
 21:00 *Jurnale în stil Caragiale.*
 Emissiune de Viorel Popescu
 21:30 *Părinți și copii.* Emissiune de Dan Mironescu
 22:30 *Popasuri de suflet.*
 Emissiune de Violeta Screciu
 23:00 *Comentariul zilei.*
 Emissiune de George Marinescu
 00:00 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret** (r)
 04:00 *TVRM-edicina.* Prof. univ. dr. Florin Tudose la dispoziția dvs (r)
 05:00 *Agricultura și alimentația* (r)

JOI – 26 martie 2009

06:00 *Promo USH*
 06:10 *Jurnale în stil Caragiale* (r)
 06:40 *Din sălile de concert* (r)
 07:10 *Promo*
 07:15 *Comentariul zilei* (r)
 08:00 *Performerii în arenă* (r)
 08:30 *Preluare TVRM Cultural*
 09:20 *Promo*
 09:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 11:20 *Promo*
 11:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 13:20 *Promo*
 13:30 *Film documentar:* Aviația de-a lungul timpului (ep. XIX)
 14:00 *TVRM-edicina.* Prof. univ. dr. Andrei Firică la dispoziția dvs.
 14:58 *Promo*
 15:00 *Întâlnire cu folclorul.*
 Emissiune de Theodora Popescu
 15:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 17:20 *Promo*
 17:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 19:20 *Promo*
 19:30 *Lauri pentru liceeni.*
 Emissiune de Cristina Matei
 20:00 *Profil spiritual.*
 Emissiune de Valeriu Răpeanu
 21:00 *Academica – Cărți și probleme.*
 Emissiune de Mihai Ungheanu
 22:00 *Jurnale în stil Caragiale.*
 Emissiune de Viorel Popescu
 22:30 *Film serial:* Destine furate – Filipine (ep. 81)

MIERCURI – 25 martie 2009

06:00 *Promo*
 06:30 *Mapamond cultural*
 07:00 *Muzică populară* (r)
 07:30 *Muzică clasică* (r)
 08:00 *Stele de mâine*
 08:25 *Poeți și poeme*
 08:30 *Serial cultural de seară* (r)
 09:30 *Miorița*
 10:00 *Academica – ateneul artelor* (r)
 11:00 *Filmul și istoria* (r)
 11:30 *Aplauze pentru harețiști* (r)
 12:00 *În căutarea folkului pierdut* (r)
 13:00 *Adevăratele stele*
 14:30 *Comorile orașului* (r)
 14:30 *Lecturi din Caragiale*
 15:00 *Arta documentarului*
 16:00 *Miorița*
 16:30 *Mapamond cultural*
 17:00 *Amfitrion Corina*
 18:00 *Serial cultural de seară*
 19:00 *Profil spiritual*
 20:00 *Un actor și rolurile sale*
 20:30 *Muzică populară*
 21:00 *Echipele „Gusti”*
 22:00 *Virtuți și vicii*
 22:27 *Poeți și poeme*
 22:35 *Ilinca Dumitrescu și invitații săi*

JOI – 26 martie 2009

06:00 *Promo*
 06:30 *Mapamond cultural*
 07:00 *Muzică populară* (r)
 07:30 *Vorbiți, scrieți românește* (r)
 08:00 *Stele de mâine*
 08:30 *Serial cultural de seară*

23:15 *Comentariul zilei.*
 Emissiune de George Marinescu
 00:00 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret** (r)
 04:00 *TVRM-edicina.* Prof. univ. dr. Alexandru Oproiu la dispoziția dvs (r)
 05:00 *Miorița* (r)
 05:30 *Cronica scepticului* (r)

VINERI – 27 martie 2009

06:00 *Promo USH*
 06:10 *Jurnale în stil Caragiale* (r)
 06:40 *Întâlnire cu folclorul* (r)
 07:10 *Promo*
 07:15 *Comentariul zilei* (r)
 08:00 *Unde ne sunt absolvenții Universității Spiru Haret.* Emissiune de Mugur Popovici
 08:30 *Preluare TVRM Cultural*
 09:20 *Promo*
 09:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 11:20 *Promo*
 11:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 13:20 *Promo*
 13:30 *Film documentar:* Aviația de-a lungul timpului (ep. XX)
 14:00 *Gazonul fierbinte.*
 Emissiune de Mugur Popovici
 14:58 *Promo*
 15:00 *Din sălile de concerte.*
 Emissiune de Mihai Darie
 15:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 17:20 *Promo*
 17:30 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 19:20 *Promo*
 19:30 *Pulsul pieței.*
 Emissiune de Ramona Ștefănescu
 20:00 *Apel telefonic.* Emissiune de George Nicolau
 21:00 *Casă dulce românească.*
 Emissiune de Cătălin Maximciuc
 22:00 *Istorie și istorii.* Emissiune de Mircea Dogaru
 23:30 *Comentariul zilei.*
 Emissiune de George Marinescu
 00:00 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret** (r)
 04:00 *Apel telefonic* (r)
 05:00 *Profil spiritual* (r)

SÂMBĂTĂ – 28 martie 2009

06:00 *Promo USH*
 06:10 *Jurnale în stil Caragiale* (r)
 06:30 *Casă dulce românească* (r)
 07:30 *Cronica ST* (r)
 08:00 *Stele de mâine.*
 Emissiune de Dumitru Cucu
 09:00 *Exclusiv pentru premianți.*
 Emissiune de Carmen Fulger
 10:00 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 11:50 *Promo*
 12:00 *Agricultura și alimentația.*
 Emissiune de Gheorghe Predilă
 12:57 *Promo*
 13:00 *Academica – Știință.*
 Emissiune de Alexandru Mironov
 14:00 *Vorbiți, scrieți românește.*
 Emissiune de Valeriu Marinescu
 14:30 *Adevăratele stele.*
 Emissiune de Sorin Lupașcu
 15:58 *Promo*
 16:00 *Clubul diplomaților.*
 Emissiune de Mihaela Mihaileide
 16:30 *Cinepanorama.*
 Emissiune de Eugen Atanasiu
 17:00 *Ideii în dialog.* Emissiune de Corneliu Toader
 18:30 *Arta de a trăi.*
 Emissiune de Mihaela Coveșanu
 19:30 *Am venit cu drag la voi.*
 Emissiune de Georget Nucu
 21:30 *Lumea pe dos.* Emissiune de divertisment cultural-politic. Realizator Viorel Popescu

09:30 *Miorița*
 10:00 *Amfitrion Corina* (r)
 11:00 *Profil spiritual* (r)
 12:00 *Café concert*
 12:30 *Echipele „Gusti”*
 13:30 *Deutsche Welle*
 14:00 *Parodi press* (r)
 14:30 *Sisteme de valori în criză* (r)
 16:00 *Miorița*
 16:30 *Mapamond cultural*
 17:00 *La hanul morăritei*
 18:00 *Serial cultural de seară*
 19:00 *Casă dulce românească*
 20:00 *Românul, cetățean european*
 20:30 *Muzică populară*
 21:00 *Istorie și istorii*
 22:28 *Poeți și poeme*
 23:00 *România creștină*

VINERI – 27 martie 2009

06:00 *Promo*
 06:30 *Mapamond cultural*
 07:00 *Muzică populară* (r)
 07:30 *Cafeneaua literară* (r)
 08:00 *Stele de mâine*
 08:25 *Poeți și poeme*
 08:30 *Serial cultural de seară* (r)
 09:30 *Miorița* (r)
 10:00 *Ilinca Dumitrescu și invitații săi* (r)
 11:30 *Casa noastră*
 12:00 *Exclusiv pentru premianți* (r)
 13:00 *Ferestrele memoriei* (r)
 14:00 *Teleciclopedia valorilor românești*
 15:00 *Teatru* (r)
 16:00 *Casă dulce românească* (r)
 17:00 *Scena ca istorie*
 18:00 *Ghici cine vine la Silvia*
 19:00 *Oameni care au fost, oameni care sunt*
 20:00 *Universul cuvintelor*
 20:30 *Muzică populară*
 21:00 *Ateneul artelor*
 22:00 *Muzică clasică*
 22:28 *Poeți și poeme*
 22:30 *Filmul și istoria*
 23:00 *Aplauze pentru harețiști*
 23:00 *Aplauze pentru harețiști*
 23:30 *Promo*

SÂMBĂTĂ – 28 martie 2009

06:00 *Promo*
 06:30 *Café concert*

22:30 *Film artistic românesc: Povestea dragostei* (1976). Basm cinematografic inspirat din „Povestea porcului” de Ion Creangă. Realizat în maniera științifico-fantastică: „viețuitoarea” înfiată de cei doi bătrâni dornici de a avea un copil nu este un purcel, ca în povestea originală, ci un extraterestru, iar periplul prințesei, după ce aruncă „pielea” iubitelui în foc, are loc într-un cadru extraterestru unde ea va duce, din lumea pământenilor, dragostea. În rolurile principale: Eugenia Popovici, Mircea Bogdan, Regia Ion Popescu Gopo
 00:00 *Adevăratele stele* (r)
 01:30 *Teatrul în fotoliul de acasă* (r)
 02:30 *Academica – Știință* (r)
 03:30 *Am venit cu drag la voi* (r)
 05:30 *Clubul diplomaților* (r)

DUMINICĂ – 29 martie 2009

06:00 *Promo USH*
 06:10 *Cinepanorama* (r)
 06:30 *Vorbiți, scrieți românește* (r)
 07:00 *Deutsche Welle.* Emissiune de Diana Popescu
 07:30 *Deschide cartea!*
 Emissiune de Alexandru Mironov
 08:00 *Lumină în suflet.*
 Emissiune de Sorin Bejan
 09:00 *Grădinița fermecată.*
 Emissiune de Carmen Fulger
 10:00 *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret**
 12:00 *Cum vă place?*
 Emissiune de Violeta Screciu
 13:00 *Cronica scepticului.*
 Emissiune de Cristian Român
 13:30 *Miorița – antologie de folclor tradițional.*
 Emissiune de Ioan Filip
 14:00 *Academica – Ateneul artelor.*
 Emissiune de Mircea Micu
 15:00 *Teatrul în fotoliul de acasă.*
 Emissiune de Viorel Popescu
 16:00 *În căutarea folk-ului pierdut.*
 Emissiune de Maria Gheorghiu
 17:00 *Din instituțiile statului.*
 Emissiune de George Nicolau
 17:30 *Dor de-acasă.* Emissiune de divertisment. Realizator Puiu Stoicescu
 19:30 *Doctor de inimă albastră.*
 Emissiune de Dinu Maxer
 20:30 *Societatea Națională Spiru Haret.*
 Emissiune de Ciprian Vasilescu
 21:00 *Contrapunct.*
 Emissiune de George Marinescu
 22:00 *Întâlnire cu folclorul.*
 Emissiune de Theodora Popescu
 22:30 *Film artistic: Legendele Dinastiei Han – Înțelegerea (China) 2005.* Regia: Wai Han Tao, Huang Wai Ming, Li Ji Qioang. Actori: Jacklyn Wu Chien Lien, Kristi Yeung Yu, Hu Jun, Xiao Rong Sheng. În anul 221 î.Hr., împăratul Qin Zheng a cucerit și unificat cele Șase State aflate și a inaugurat dinastia Qin, autointitulându-se Primul Împărat. Războinicii celor Șase State dezmembrate și-au unit forțele și s-au răscoalat împotriva Dinastiei Qin, numai că a fost nevoie de multe lupte și acte de curaj ca să poată distruge puternica Dinastie Qin și să instaurze o nouă dinastie
 00:00 *Dor de-acasă* (r)
 02:00 *Cum vă place?* (r)
 03:00 *Doctor de inimă albastră* (r)
 04:00 *Miza pe tinerele talente* (r)
 05:00 *Teatrul în fotoliul de acasă* (r)

*În emisiunea *Telemfiteatrul Universității Spiru Haret*, sunt prezentate *Consultatii pentru sesiunea de examene.* Emisiunea este realizată în cadrul Departamentului Învățământ.

07:00 *Deutsche Welle*
 07:30 *Muzică clasică* (r)
 08:00 *Stele de mâine*
 08:25 *Poeți și poeme*
 08:30 *Lecturi din Caragiale*
 09:00 *Opera comică pentru copii*
 10:00 *Universul cuvintelor*
 10:30 *Aplauze pentru harețiști*
 11:00 *La hanul morăritei*
 12:00 *Teatru*
 13:00 *Invitatul de la ora* (r)
 14:00 *Nimic fără lege* (r)
 14:30 *Casa noastră*
 15:00 *Istorie și istorii*
 16:30 *Cafeneaua literară*
 16:30 *Mapamond cultural*
 17:00 *Exclusiv pentru premianți*
 18:00 *Cultura corpului*
 19:00 *Cu lăutarii după mine*
 20:00 *Clubul liceenilor*
 20:30 *Muzică populară*
 21:00 *Film artistic românesc*
 22:28 *Poeți și poeme*
 22:30 *Academica – Cărți și probleme*

DUMINICĂ – 29 martie 2009

06:00 *Cu lăutarii după mine* (r)
 07:00 *Știință și spiritualitate*
 08:00 *Stele de mâine*
 08:25 *Poeți și poeme*
 08:30 *Ecumenica*
 08:30 *Recital muzical*
 09:00 *Ecumenica*
 10:00 *Vorbiți, scrieți românește*
 10:30 *Un actor și rolurile sale*
 11:00 *Café concert*
 11:30 *Românul, cetățean european* (r)
 12:00 *Ghici cine vine la Silvia*
 13:00 *Virtuți și vicii*
 13:30 *Adevăratele stele*
 13:30 *Societatea Națională Spiru Haret*
 15:30 *Sisteme de valori în criză*
 17:00 *În căutarea folkului pierdut*
 18:00 *Teleciclopedia valorilor*
 19:00 *Am venit cu drag la voi*
 21:00 *Film artistic străin*
 22:28 *Poeți și poeme*
 22:30 *Capcana timpului*
 23:00 *Café concert*
 23:30 *Promo*

RADIO ROMÂNIA DE MÂINE — STUDENT FM

LUNI – VINERI

07.00-10.00
 BUNĂ DIMINEAȚA USH!
 Realizator: George Bonea

10.00-13.00
 TACHE ȘI FACE
 Realizator: Robert Tache

13.00-16.00
 DUPĂ-AMIAZĂ CU GIANI
 Realizator: Giani Marinache

Marti – INVITATUL DE LA ORA 13

Realizator: Sorin Lupașcu

Miercuri – APEL TELEFONIC

Realizator: George Nicolau

16.00-19.00
 FRESH NEWS
 Realizatori: Otilia Zam

Popasuri culturale

MARAMU' – brand arhaic (II)

Ovidiu NACU

PINTEA VITEAZUL

Transilvania secolul al XVII-lea. În timpul împăratului Leopold I al Austriei, stăpânirea habsburgică în această țară românească a determinat o amplă mișcare de rezistență din partea poporului, dar și a nobilimii. Pe acest fundal, principele Rakoczi II a declanșat o „luptă de eliberare națională”, bazându-se atât pe sprijinul țărănimii iobage, cât și pe ajutorul promis de regele Franței (Ludovic al XVI-lea) și țarul Rusiei (Petr cel Mare). În nord-vestul Transilvaniei (Maramureș, Sătmar), căpitan în armata lui Rakoczi a fost **Grigore Pinte** (1660-1703), cunoscut conducător al unor cete de haiduci, care acționa de ani buni în sprijinul populației și în disprețul nobilimii și al autorităților austriece.

Așa se face că la curtea imperială de la Viena se vorbea cu admirație și teamă despre „Pintyeland”, o țară a lui Pinte, supranumit „spaima bogăților și mila săracilor.” Din documentele vremii reiese că **Grigore Pinte** a fost un om instruit, cunoscător al mai multor limbi străine și al tehnicilor militare, deprins în garnizoanele imperiale. Diplomat și bun negociator (vezi protocolul încheiat cu comandantul militar al cetății Sătmar, contele F. Lowenburg, în ianuarie 1700), Pinte a fost socotit de istorici „unul dintre cei mai însemnați români din secolul al XVII-lea”

(N. Densușianu,

1883). În pri-

măvara anului

1703, mai multe

orașe din nordul

Transilvaniei

(Zalău, Sătmar,

Bistrița, Dej,

Sighet) cad în

mâna răzvră-

țiților. Armata

lui Pinte trebuia

să cucerească

cețata Baia Mare

- visteria imperială.

În luna august, orașul

era sub asediu. În

urma unei ambuscade,

Pinte este împușcat mortal

în fața porții de sud a orașului.

Într-o pădure de pe Valea Cosăului,

există un mormânt, despre care se

spune că ar fi al celui care l-a

trădat (sau ucis) pe Pinte. Cert este

că și azi locuitorii satelor din

apropiere, când traversează acea

pădure, adaugă o piatră pe

mormânt, ca să-l împovăreze pe

„nelegiuit”. Brandul „Pinte

Viteazul” a fost îmbogățit cu

amenajarea unui mormânt pe

versantul sudic al masivului Gutâi,

în apropiere de șoseaua (în

serpentine) ce leagă Baia Mare

de Sighetu Marmatei. În Pasul

Gutâi, s-a ridicat un

han ce poartă numele haiducului

Pinte Viteazul. Artistul plastic

Vala Gheza i-a consacrat un

studiu, iar sculptorul Ioan

Marchiș a realizat un bust al

eroiului. În anii '70, în

Maramureș, s-a turnat un

film de lung metraj (cu

actorul Florin Piersic în

rolul principal), iar la

biserica de lemn din Budești

se păstrează o cămașă de

zale atribuită vestitului haiduc.

Avem „ingrediente”

suficiente pentru a

promova un brand cultural

pe baza faptelor și imagini

acestui personaj legendar.

Cu atât mai mult cu cât s-au

scris, până în prezent,

numeroase studii și lucrări

monografice, care sintetizează

o biografie de excepție, parte

integrantă a istoriei maramureșene

și naționale. „Pintealand”

poate deveni o marcă înregistrată,

cu priză pe piața turismului.

GRAIURILE MARAMUREȘENE

Actualul județ Maramureș a fost constituit (delimitat) ca entitate administrativă în perioada postbelică, având la bază criterii geografice și politice. S-au reunit astfel patru „țări” (partea de sud a Maramureșului istoric, Chioarul, Codru și Lăpușul), între care există similitudini, dar și discrepanțe, din punct de vedere al tradițiilor, al elementelor de cultură populară, precum și al aspectelor dialectologice și lingvistice. Dacă ne referim la alcătuirea limbii române, putem spune că acestea este formată din dialectele dacoromân, istroromân, aromân și meglenoromân. Dialectul dacoromân, la rândul său, se subdivide în cinci subdialecte de bază: muntean, moldovean, bănățean, crișean și maramureșean. Trebuie făcută precizarea că subdialectul maramureșean se vorbește exclusiv în Maramureșul istoric, în satele de pe văile Mara, Cosău, Iza și Vișeu.

Graiurile din județul Maramureș sunt branduri

incontestabile. Numai că „radiografia” prezentată mai sus se referă la o stare de fapt valabilă până ieri. În prezent, situația e nuanțată și asta deoarece asistăm la „spectacolul” degradării fondului lexical tradițional local. Fenomenul este influențat direct de evenimentele politice, economice și sociale din ultimele decenii. Se poate aprecia, fără a greși prea mult, că peste numai o generație, despre cultura tradițională din nord-vestul României, atât de conservatoare până nu demult, se va vorbi doar la timpul trecut, invocându-se instituții muzeale sau documente lingvistice din arhive sau biblioteci. Fondul lingvistic maramureșean, ca și brand, are notorietate națională, fiind recognoscibil, în raport cu graiurile altor regiuni. Și-apoi, chiar politica europeană în materie de cultură recomandă păstrarea diversității lingvistice cu specific local, ca o moștenire a tradițiilor.

ARHIVA DE FOLCLOR LITERAR

Turiștii care „invadează” Maramureșul an de an, cu o curiozitate misterioasă, sunt atrași de splendoarea peisajului, de „rezervațiile” de arhitectură populară (gospodării, biserici etc.) și de modul exemplar în care s-au conservat tradițiile, obiceiul și folclorul. Faptul că elementele componente ale folclorului fac parte (încă) din fondul activ (și nu pasiv) al populației din această regiune este un atu pentru a identifica un nou brand valoros. „Maramureș. Iată o regiune, o zonă renumită, considerată și de români și de străini de negalat sub raportul păstrării obiceiurilor, folclorului tradițional, portului, care sunt vii și importante în viața locuitorilor” (J. Marrant, SUA, 1982). Aspectele determinante ale specificului zonei sunt de ordin istoric și geografic. Cele două elemente au conferit ținutului un statut de enclavă culturală. Ba mai mult, regiunea a făcut dovada unei statornicii a tradițiilor, unor germinări de producții culturale capabile să iradieze alte zone. Este firesc, în aceste condiții, să primim **universul folcloric maramureșean** ca pe o instituție care să ne reprezinte în raport cu alte regiuni din marea familie europeană. Și tot atât de firesc este să acordăm totă atenția unui proiect menit să configureze o **Arhivă a folclorului din Maramureș**. În prezent, această Arhivă e doar virtuală, fiind risipită într-un număr mare de culegeri și antologii publicate pe parcursul secolului al XXI-lea și începutul secolului al XXI-lea. Apoi, mai există numeroase colecții particulare în manuscris, dar și înregistrări (în urma unor cercetări de teren) pe suport magnetic, video și peliculară fotografică. Se

impune o întregire a acestei arhive prin adăugirea fondurilor, referitoare la Maramureș, ce figurează în custodia Institutelor de Folclor de la Cluj și București. În Maramureș, sunt de asemenea, un număr de instituții care au alcătuit, la un moment dat, **colecții semnificative de folclor**: Muzeul de Etnografie și Artă Populară Baia Mare, Facultatea de Litere a Universității de Nord, Muzeul de Etnografie din Sighetu Marmatei și, evident, Centrul Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Maramureș

(fosta Casă a Creației Populare). Primul pas ar trebui să fie unificarea fondurilor pentru constituirea **Arhivei de folclor a Maramureșului**. Dacă folclorul este recunoscut ca un brand, Arhiva se impune de la sine. Un prim gest recuperator ar fi ca marile colecții de folclor publicate până în prezent să fie declarate „cărți de patrimoniu”. Acest demers este o îndatorire pe care o avem atât față de strămoși, cât și mai degrabă față de generațiile care vin, cărora trebuie să le oferim șansa să-și recupereze istoria și tradițiile.

MUZICA ȘI ARTA COREGRAFICĂ TRADIȚIONALĂ

„Maramureșenii horesc și cântecele lor se cheamă hori...” În schimb, verbul a cânta are întotdeauna sensul de a boci, a plânge pe cineva, sau a se tângu. Preponderent liric (de dragoste, de dor, de jale, de cătanie și haiducie), repertoriul muzical tradițional e completat de colinde, cântece de leagăn, bocete și balade. De regulă, melosul însoțește expresia verbală versificată, însă îl regăsim și în interpretări instrumentale, individuale sau în acompaniament orchestral. În acest caz, distingem o particularitate folcloristică: în Maramureș, virtuozitatea interpretărilor instrumentale a atins uneori performanțe fără precedent, prin contopirea notelor muzicale cu tonalitatea cuvintelor, într-o simbioză perfectă. Astfel, o legendă consemnată la începutul secolului al XX-lea, referitoare la tema **stăna prădată**, vorbește despre performanța fetei unui proprietar de oi de a transmite oamenilor din sat avertismentul

că stăna a fost prădată de hoși, folosindu-se doar de sunetele unei trambite (instrument muzical pastoral, arhaic, de forma unui tulpnic lung de circa trei metri): „Din sunetele trambitei se desprindeau limpede următoarele cuvinte: Înă, tată, ină! / Oile furate, / În țară mănătu, / Pe mine legatu! / Eși, tată, afară / Oile-s pe țară!” (T. Papahagi, 1925; legendă consemnată în loc. Sat Șugatag în 1923). Din gama **instrumentelor muzicale** se remarcă, alături de cele eminate pastoral (trambita, cavatul și fluierul), vioara sau „cetera” cu patru coarde, acordate în cvintale uzuale. Aceasta este însoțită, de cele mai multe ori, de „zongoră”, o chitară obișnuită, cu două, trei sau patru coarde (acordate în re-la sau la-do-lami). De curând, acestora li s-a adăugat „doba”, o tobă de construcție artizanală, de mărime mijlocie, cu două membrane. **Taraful maramureșean** este mărit cu o vioară secundă („contră”) și cu o „gordună”

(contrabas mic). De remarcat faptul că, în lipsa instrumentelor, **ritmul** e dat de tropotitul dansului sau bătaia din palme, ceea ce apropie mai mult acest act cultural contemporan de actele rituale vechi și chiar manifestările transcendente. Mesajul e transmis către auditoriu pe un canal al subconștientului cu ajutorul melosului. În preistorie, cuvântul însoțit de muzică și dans a fost un protector miraculos al omului, „în fața necunoscutului, în fața forțelor înfricoșătoare ale naturii”, care trebuiau îmbunate. „În fruntea horelor maramureșene se cere așezată, fără nici un dubiu, **horea lungă** - horea frunzei” (M. Pop, 1980). Ea a fost semnalată de etnomuzicologul de talie mondială, Bela Bartok (1923), în Maramureșul istoric, dar ea persistă în prezent doar în Țara Lăpușului. Melodia nu are o formă fixă conturată, iar durata este limitată doar de context, de starea sufletească a interpretului.

DRAGOȘ DIN BEDEU

Stema și pecetea domnească a Țării Maramureșului și a Țării Moldovei (începând cu secolul al XIV-lea), dar și ale Republicii Moldova (din 1990), ba chiar și stema postdecembristă a României – cuprind un **cap de zimbbru** („bour”), între coamele căruia strălucește un „luceafăr”. Povestea acestui însemn heraldic începe în legendara Țară a Maramureșului, în vremurile când regii Ungariei se străduiau să introducă pârghiile administrației și politiciii feudale în această regiune încă independentă, dar „înconjurată de garnizoane regale”. Pe acest fond, în 1352-1353, o armată din Transilvania pătrunde în Moldova și, cu sprijinul populației locale, îi alungă pe tătari dincolo de Nistru, spre Crimeea. La expediție a participat și o ceta de maramureșeni, sub conducerea lui Dragoș din Bedeu. Ca răsplătă pentru vitejia sa, a fost numit, de către regele Ungariei, voievod și locțiitor regal în Moldova, cu scopul de a apăra versantul răsăritean al Carpaților de atacurile tătarilor. Dragoș și-a stabilit reședința la Baia. Până aici destui fapte istorice dovedite. Întemeierea oficială a principatului Moldovei însă „este legată, în concepția istoriografică a cronicarilor, de un

eveniment legendar: vânătoarea zimbrului (bourului) de către un român din Maramureș, **Dragoș**, devenit apoi primul voievod al Moldovei” (M. Eliade, 1970). În toate cronicile până la Vasile Ureche, povestea e, în linii mari, aceeași: „*Și era între ei un bărbat cu minte și viteaz, cu numele Dragoș, și s-au pornit odată cu tovarășii săi la vânat de fiare sălbatice și au dat, pe sub munții cei înalți, de urma unui zimbru... Și au trecut munții și au ajuns pe zimbru la fărml unei ape, sub o răchită, și l-au ucis și s-au ospătat din vânatul lor (...). Iar Dragoș au descălecat întâi pe apa Moldovei, mai apoi au descălecat la locul Baia și alte locuri... Și și-au făcut pecete domnească pentru toată țara un cap de zimbru. Și au domnit Dragoș voievod doi ani”* (Cronica Anonimă, Cronica sârbo-moldavă de la Neamț, Letopisețul de la Bistrița). Grigore Ureche nuantează legenda: nu-l pomeneste pe Dragoș, „vânătorii” devin păstori, iar zimbrul e numit bour. Istoricul Alexandru Filipașcu (1940) este de părere că pretextul **vânătorii de zimbri** „nu e decât o creație a fanteziei populare, impresionată de prezența fiorosului animal în pădurile virgine ale Maramureșului”. Mircea Eliade

(1970), în schimb, apreciază că „**legenda lui Dragoș** reprezintă una din multiple variante ale temei vânătorii rituale”, de origine meridională și cu rădăcini în preistorie. Dar vânătoarea rituală a zimbrului e considerată pur autohtonă, pe motiv că, la daci, acest animal se bucura de „un prestigiu religios”. Potrivit unor informații incerte, **ultimul zimbru din Maramureș** a fost împușcat în 1852, când pielea și coamele animalului au fost donate

preotului Alexandru Anderco din Borșa. Cu toate acestea, creațiile folclorice, dar și numeroasele toponime din zonă, au păstrat în memoria colectivă acea memorabilă vânătoare. **Capul de bour** este „marcă înregistrată” și însemn statal, de sute de ani. Dragoș rămâne eroul care a generat acest brand, un „princ” maramureșean, întâiul domnitor al Moldovei, eclipsat însă de personalitatea puternică a marelui său contemporan – voievodul Bogdan din Cuhea.

BOGDAN DIN CUHEA

La fel ca majoritatea țărilor europene, statul modern român s-a făcut prin unificarea provinciilor istorice locuite de români. Meritul întemeierii politice și militare a voievodatului Moldovei aparține maramureșeanului **Bogdan din Cuhea**, la mijlocul secolului al XIV-lea. Prin faptele sale, consemnate în cronicile vremii și acțiunile întreprinse, el s-a detașat net față de toți ceilalți stăpânitori de sate și noroade, preocupăți mai degrabă să-și apere proprietățile și privilegiile în fața tendinței expansioniste a regalității maghiare. **Bogdan** deținea o reședință fortificată la Cuhea și făcea parte dintr-o familie de nobili ce stăpâneau douăzeci și două de sate pe cursul superior al Izei (între Strâmtura și Bârsana), dar și pe Valea Vișeuului. A fost proclamat, la un moment dat, **voievod** al întregului Maramureș, în timpul domniei regelui Carol Robert de Anjou (1308-1342). În acest interval, a reușit să mențină autonomia voievodă a „țării”, însă la începutul domniei lui Ludovic I de Anjou (1342-1382), casa regală izbutește să-l destituie pe Bogdan (probabil în 1343). Au urmat aproape două decenii de hărțuri reciproce, însă, în ciuda „infidelității” de care era acuzat de coroana maghiară, aceasta nu a îndrăznit să-i confişte averile sau să ia alte măsuri juridice sau militare împotriva

lui, grație notorietății de care **Bogdan** se bucura în rândul comunității maramureșene. Se presupune că, în această perioadă, **Bogdan** a întreprins mai multe incursiuni spre răsărit, în ținuturile Moldovei, unde, până în 1353, tătarii

însă atât el, cât și Sas, fiul și urmașul lui la tron, militează pentru instaurarea relațiilor feudale și de supunere față de coroana maghiară. În 1358 (sau 1359), voievodul Sas moare, însă regele Ludovic e ocupat cu o campanie împotriva lui Dușan

pustiau și jefuiau satele din zona colinară și riverană. După expediția militară comandată de regele Ungariei împotriva tătarilor, voievod în Moldova este uns Dragoș din Bedeu (Maramureș), Descălecătorul,

al Serbiei și nu are timp pentru asigurarea unei succesiuni „fidele” în Moldova, deși ținutul românesc de la este Carpați era o prioritate pentru casa regală maghiară, care plănuia un imperiu angevin de

TÂNJAUA DE PE MARA. HOTENI

Unul dintre cele mai vechi obiceiuri maramureșene, conservate până în prezent, este cunoscut sub denumirea de **Tânjaua de pe Mara**. Manifestarea are loc de Sângeorz (23 aprilie) sau, în ultimii ani, în preajma lui 1 mai, la Hoteni, Hârnicești și Sat Șugatag. În esență, are în prim plan sărbătorirea celui care a ieșit primul la arat, în anul respectiv. Dacă vom realiza o incursiune în tradițiile ancestrale ale poporului român, vom constata că obiceiul are corespondențe în sărbătorirea vechiului An Nou (de primăvară), marcat nu neapărat de manifestări grandioase, opulente, ci de fapte necesare, specifice muncilor agropastorale, cărora li s-a adăugat în timp o tușă de festivism și ceremonial: „Este mai mult decât probabil, că, de exemplu, întâia brazdă ce se tragea odinioară, la vechiul An Nou, era o brazdă reală, cea dintâi din acel an, în ogrorul ce era apoi semănat, fiind urmat apoi de altele, trase cu toate plugurile comunității, până la încheierea aratului și semănatului” (Dumitru Pop, 1982). Căutând vestigii legate în folclorul autohton, Dem. G. Teodorescu (1885) invocă remanentele activității împăratului Traian și rezerva onoarea de a declanșa muncile agricole de primăvară printr-o brazdă trasă pe un ogor din apropierea Romei. Cu siguranță că astfel de obiceiuri,

mai mult sau mai puțin influențate de practicile romane, erau specifice și altor popoare indo-europene, dar și populației de pe teritoriul țării noastre. Astfel, ținutul Maramureșului are privilegiul, în raport cu alte zone etnofolclorice românești, de a conserva într-o formă puțin alterată obiceiul ca primul gospodar din sat care a ieșit primăvara cu plugul în brazdă să fie sărbătorit (ca un împărat), purtat cu alai de-a lungul localității, până la râu, unde bătrânii satului rostesc cuvinte menite să influențeze fertilitatea ogoarelor și să înduplece Soarele să rodească pământul.

Fie că manifestarea de la Hoteni (sau Șurdești) este o relievă vie a tradițiilor autohtone, fie că a fost importat odată cu colonizarea Daciei de către legiunile romane, ea aparține cu certitudine culturii indo-europene străvechi. Avem privilegiul de a descoperi un rit milenar, ce face parte din fondul activ al tradițiilor maramureșene și, deci, trebuie să-l prezentăm străinilor din această perspectivă și în acest context. Nici chiar urmașii vechilor latini nu mai găsesc azi astfel de reminiscențe pe teritoriul țării lor (Italia); iar dacă obiceiul ar fi supraviețuit într-o formă sau alta, în mod cert, ar fi avut știința valorificării lui în spirit pragmatic.

